

Slovenski št. 11 v čebelar

letnik CXV – november 2013

ISSN 0350-4697

240 let
od smrti Antona Janše

140 let od ustanovitve
Kranjskega društva za umno čebelarstvo

115 let izhajanja glasila Slovenski čebelar

**Status quo ali napredek
pri delu čebelarskih krožkov?**

**XXXIII. mednarodni kongres
Apimondia 2013 v Ukrajini**

Zimsko zatiranje varoj z oksalno kislino

Logar

ČEBELARSKA OPREMA

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Izdelano s smislom za detajle

DEKRISTALIZACIJA
MEDU

ZDRAVLJENJE Z OKSALNO KISLINO

**NAROČENO BLAGO
VAM LAHKO
ODPOŠLJEMO
S PAKETNO POŠTO.**

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00

Trgovina je v novembu
ob sobotah ZAPRTA.

Pri gotovinskem nakupu čebelarске
opreme v vrednosti več kot 50 EUR
priznamo čebelarjem z večjavnim
čebelarstvom uokrajeno 4 % popusta.

Sila varnostne Pustjarske policije in
oprema in stroji za čebelarstvo

PESTRA PONUDBA MODELOV ZA VLIVANJE SVEČ

LOGAR TRADE d.o.o., Poslovna cona A 41, SI-4208 Šenčur
Tel.: 04 25 19 410, info@logar-trade.si, www.logar-trade.si

IZDELUJEMO

PRAŠILČKE (5s, 7s, 9s, 10s, 12s); AŽ-PANJE (9s, 10s, 11s, 12s)
TRIETAŽNE AŽ (9s, 10s, 12s); KIRARJEVE PANJE (srednje, velike)
LR-PANJE

VSE VRSTE PITALNIKOV

ČEBELARSTVO, MIZARSTVO
DAMJAN MEDVED S.P.

AKCIJA
PITALNIKI

KUHINJE IN VSE VRSTE OMAR

Dragonja vas 1,
2326 Cirkovce
tel.: 040 217 542
info@medekmali.com
www.medekmali.com

UVODNIK

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

Pred nami je obdobje, ko vse do prihodnje čebelarke sezone pri naših čebelah ne bo več veliko dela. Zato čebelarji v tem obdobju leta več pozornosti namenimo pripravi in prodaji čebeljih pridelkov. Ker med čebelarstvo sezono pri nas obstajajo možnosti za izrabo različnih čebeljih paš in s tem pridelave različnih vrst medu, se v tem obdobju leta veliko čebelarjev odloči tudi za sodelovanje na senzoričnih ocenjevanjih medu, ki jih pripravijo v različnih krajih Slovenije. Od začetkov senzoričnega ocenjevanja medu je minilo že kar nekaj let, v to, da so senzorična ocenjevanja medu postala enakovredna in primerljiva z ocenjevanji drugih kmetijskih pridelkov in živil, pa je bilo vložena veliko truda in dela. Brez zavzetih članov takratne komisije UO ČZS za ocenjevanje medu in strokovne podpore Biotehniške fakultete tega gotovo ne bi mogli izvesti. V izpopolnjevanje in izboljšave sistema ocenjevanja nas še vedno nenehno silijo tudi neprecenljive izkušnje iz prakse. Na senzoričnih ocenjevanjih pa čebelarji ne prejmejo samo senzorične ocene o vrstni tipičnosti svojega medu. Brez dvoma lahko rečemo, da imajo senzorična ocenjevanja medu tudi neprecenljivo izobraževalno vrednost in da prispevajo tudi h kakovosti končnega izdelka. Napredovala in izboljšala se je priprava medu za prodajo. Čebelarji so začeli več pozornosti namenjati temu, da je med pakiran v nove kozarce, primerne za živila, da je v skladu z veljavno zakonodajo pravilno označen in da je ustrezno čist, brez ostankov voščenih delcev in drugih nečistoč, ki lahko vanj zaidejo med točenjem in polnjenjem v kozarce. Na tem področju je bil narejen pomemben korak naprej tudi zaradi sodelovanja na senzoričnih ocenjevanjih medu. Dobra ocena, dosežena na ocenjevanju, pa je tudi odlična iztočnica za čebelarjevo prepoznavnost in promocijo, ki je pomembna pri prodaji njegovega medu, hkrati pa je pomembna motivacija za čebelarjevo vestno in skrbno delo tudi v prihodnje. Vrsto značilen med dosega na tržišču tudi višjo ceno. Da bi senzorična ocenjevanja medu še bolj približali slovenskim čebelarjem in da bi jih tudi v bodoče motivirali za sodelovanje, bomo na podlagi Pravilnika o senzoričnem ocenjevanju medu prvič organizirali državno ocenjevanje medu. Na

Fotografija na naslovnici: Čebela na cvetu ametistaste možine imenovane tudi moška milost (*Eryngium amethystinum*)

Foto: Jana Štok

UVODNIK

Nataša Lilek	341
OHRANIMO ČEBELE	342
APIMONDIJA 2013	346
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Vlado Augustin: Zimsko zatiranje varoj z oksalno kislino	351
Prof. Vladimir Fajdiga: O roku uporabnosti pripravljene raztopine oksalne kisline	353
Mag. Andreja Kandolf Borovšak: Označevanje vrste medu	354
Franc Šivic in Tone Žakelj: Novice iz sveta	356
S KNJIŽNE POLICE	
Milena Urh: Ivan Esenko: Čebele	357
ALTERNATIVNI OPRAŠEVALCI	
Jože Pavlič: Čmrlji – najbolj ogrožene koristne žuželke	358
DELO ČEBELARJA PO MESECIH	
Franc Podrižnik: Čebelarjeva opravila v novembru	359
VETERINARSKI NASVETI	
Alenka Jurič, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za november	362
Alenka Jurič, dr. vet. med.: Z enotnim zatiranjem varoj skrbimo za zdravje čebel in varno hrano	362
ČEBELARSKI TURIZEM	364
ODMEVI	366
DGODKI IN OBVESTILA	367
OBVESTILA ČZS	369
MALI OGLASI	377
OSMRTNICE	379

INDEX

EDITORIAL

Nataša Lilek	341
SAVE THE BEES	342
APIMONDIJA 2013	346
FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Vlado Augustin: Oppressing Varroas in Winter With Oxalic Acid	351
Prof. Vladimir Fajdiga: The Shelf Life of the Prepared Solution of Oxalic Acid	353
Andreja Kandolf Borovšak, MSc: Labelling the Sort of Honey	354
Franc Šivic and Tone Žakelj: World News	356
OFF THE BOOKSHELF	
Milena Urh: Ivan Esenko: Bees	357
ALTERNATIVE POLLINATORS	
Jože Pavlič: Bumblebees - The Most Endangered Beneficial Insects	358
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Franc Podrižnik: Beekeeper's Chores in November	359
VETERINARY ADVICE	
Alenka Jurič, DVM: Veterinary Advice for November	362
Alenka Jurič, DVM: Taking Care of Bee Health and Food Safety through Joint Varroa Oppression	362
BEEKEEPING TOURISM	364
RESPONSES	366
NEWS AND EVENTS	367
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	369
SMALL ADS	377
OBITUARIES	379

tem ocenjevanju se bodo pomerili le čebelarji, katerih med je na območnih in mednarodnih ocenjevanjih v posamezni kategoriji prejel najvišje ocene ter ustrezna tudi ostalim pogojem pravilnika. Na državnem ocenjevanju medu bodo vsi vzorci ocenjeni senzorično, poleg tega pa bodo poslani tudi v dodatno fizikalno-kemično in mikroskopsko analizo.

Seveda pa bodo tudi pri tem ocenjevanju šele praktične izkušnje tiste, na podlagi katerih se bo izvedba državnega senzoričnega ocenjevanja medu z leti vse bolj izpopolnjevala.

Naziv državnega prvaka v senzoričnih lastnostih določene vrste medu bo za čebelarja brez dvoma velik

dosežek. Ta naslov bo prispeval k čebelarjevi promociji in prepoznavnosti med širšo slovensko javnostjo in v medijih, konec koncev pa bo tudi nagrada za čebelarjevo delo.

Ob koncu naj vse slovenske čebelarje povabim, da se 8. 12. 2013 udeležijo tudi slovesne podelitve naslovov državnih prvakov v posamezni vrsti medu in da preživijo čebelarski dan v Postojnski jami. Vsi skupaj poskrbimo, da bo slovenski med postal še bolj prepoznaven in cenjen!

Nataša Lilek,

svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Odprtje medovitega vrta pri PŠ Šentrupert nad Laškim

Pri Podružnični šoli Šentrupert nad Laškim, v okviru katere pod vodstvom čebelarskega mojstra Andreja Jerneja deluje čebelarski krožek, so v petek, 4. oktobra 2013, odprli vrt medovitih rastlin. Ureditev tega vrta je omogočil Sklad za ohranitev kranjske čebele, ki deluje pri ČZS. Prisrčna prireditelj, ki so jo pripravili učiteljice in učenci PŠ, je bila odlično obiskana. S šolo in njeno novo pridobitvijo živi ves kraj, saj je ureditev medovitega vrta zelo povezala krajanje, čeprav brez zavzetosti vodje PŠ ge. Renate Kolšek in marljivega mentorja g. Jerneja tudi ne bi šlo. PŠ Šentrupert, še posebej pa čebelarskemu krožku, želimo v prihodnosti še obilo prijetnih učnih uric na vrtu in pri čebelah.

Franc Šmerc

Foto: Franc Šmerc

V treh letih zbrali več kot 38.700 evrov in postavili 18 učnih čebelnjakov!

Ko sem pred leti predlagal ustanovitev sklada za ohranitev kranjske čebele, sem lahko samo upal, da bo po treh letih iz sredstev tega sklada postavljenih kar 18 čebelnjakov (primer enega izmed čebelnjakov je viden na zgornji fotografiji). Ti so bili dodeljeni na podlagi javnega razpisa ČZS in po razpisnih merilih, ki jih je potrdil UO ČZS. V minulih treh letih so denar sklada za postavitev čebelnjakov prejeli: ČD Rače, ČD Postojna, ČD Bohinj, ČD Laško, ČD Blagovna, ČD Dobrna, ČD Šenčur, ČD Ponikva, ČD Slivnica pri Celju, ČD Vojnik, ČD Ajdovščina, ČD Beltinci, ČD Kanal - Brda, ČD Bakovci, ČD Sveti Jurij ob Ščavnici, ČD Ljubljana Moste - Polje, ČD Krtina - Dob, ČD Vojnik - POŠ Socka.

V obdobju krize, ko je izjemno težko pridobiti donatorska in sponzorska sredstva, nam je z veliko truda in predvsem pozitivne energije ter želje uspelo pridobiti kar nekaj podjetij, ki so bila pripravljena v sklad prispevati sredstva. Vsi, ki so jih prispevali, so to storili z dobro voljo in predvsem z željo pomagati pri nadaljnjem razvoju slovenskega čebelarstva, katerega zelo pomemben del je skrb za čebelarski podmladek. Zato naj še enkrat navedem vse tiste, ki so nam pomagali, to pa so: Adriaplin, Adriatic, ga. Ana Kuntarič, Cinkarna Celje, GIZ Fitofermacija, Gorenjska banka, Helios, Medex, Mercator, Stilmark, Umanotera, Zavod - Kongresnoturistični urad in Medikoeel. Manjše zneske so z nakupom posebnih

nalepk (od vsake nalepke gre v sklad 1 evro) prispevali tudi nekateri posamezniki.

Zbiranje sredstev za ta namen želimo nadaljevati, saj nam pozitivni odzivi tistih, ki so dobili čebelnjake, dajejo dodaten zagon za nadaljnje delo, hkrati pa verjamemo, da se na ta način praktično usposablja nov rod čebelarjev. To pa je tudi osrednji namen

tako ČZS kot vseh tistih, ki so prispevali sredstva v ta sklad. Več o delovanju sklada lahko preberete na spletni strani www.oхранimo-cebele.si.

Ponosni smo na vse donatorje in sponzorje sklada, VSEM ISKRENA HVALA!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Status quo ali napredek pri delu čebelarskih krožkov?

Kadar se pogovarjamo o mladih, pogosto uporabljamo rečenice, kot sta »Otroci so naša prihodnost« in »Na mladih svet stoji«. Seveda je lahko prihodnost svetla in svet bolj trden, če z našimi ravnanji in vzorom pokažemo otrokom in mladostnikom, kaj je prav, z našimi opozorili pa, kaj je narobe. V upanju, da so spoznali razliko med dobrim in slabim, pravilnim in nepravilnim, lahko na teh temeljih nadaljujejo naše delo. Gotovo so se tega v preteklosti zavedali tudi številni čebelarji, ki so orali ledino na področju usposabljanja otrok v čebelarskih krožkih. Delovali so seveda prostovoljno, s pripomočki, ki so jih zagotavljali sami, z znanjem, ki so ga pridobili v letih čebelarjenja ali od svojih sorodnikov in znancev, in z iznajdljivostjo, ki so jo morali uporabiti pri prenašanju svojega znanja na mlade. Ker so ugotavljali, da so brez povezanosti prepuščeni sami sebi, so se začeli srečevati na letnih srečanjih, izmenjavati izkušnje, se pogovarjati o načinu dela z otroki in opozarjati na probleme pri svojem delu. Ker jim je bilo mar za našo prihodnost in s tem tudi za čebelarstvo, so pozivali vodstvo Čebelarске zveze Slovenije, naj za ta namen zagotovi še kaj več kot organizacijo tekmovanja mladih čebelarjev.

Vodstvo ČZS se je leta 2007 odločilo, da bo vsa svoja prizadevanja usmerilo v prepričevanje države, naj z okrepi podpre delovanje čebelarskih krožkov. Tako je Zveza prvo podporo na podlagi trimesečnega programa svetovalne službe prejela v začetku leta 2008, potem pa z dodelitvijo koncesije tudi trdnejšo podporo v sedemletnem programu Javne svetovalne službe v čebelarstvu, ki zagotavlja delovanje čebelarskih krožkov. Celostno podobo smo začeli graditi na trdnih temeljih. Skupina avtorjev (M. Mlaker - Šume-

njak, I. Pehant, F. Prezelj, M. Borko) je pripravila učni načrt za nižjo in višjo stopnjo z navodili za uporabo in metodami dela, po katerih delujejo mentorji. Krožkom smo zagotovili številna izobraževalna gradiva (učbenike, knjige, filme), med katerimi naj še posebej poudarimo učbenik z delovnim zvezkom Čebela se predstavi (avtorica M. Mlaker - Šumenjak), ki so ga prejeli vsi krožkarji. Učbenik je bil nedavno tudi posodobljen in je dejansko podpora učnemu načrtu. Poleg tega učbenika so krožkarjem na voljo tudi zaščitna čebelarska pokrivala ter zaščitne rokavice in jopice. Da bi pri praktičnem delu pridobili čim več spretnosti in znanj, smo jim v minulih letih zagotavljali stojala za zbijanje satnikov, AŽ- in LR-satnike (nezbite) in preostali repromaterial, tako da so čez zimo lahko opravljali vsa tista čebelarska opravila, ki jih opravljamo tudi drugi čebelarji.

Za lažje prepoznavanje in razumevanje čebelje družine ter za delo pri čebelji družini so krožki prejeli tudi opazovalni in nakladni panj, kozico za zlaganje satnikov, kadiinik in omelo. Ker pa delo pri čebelah včasih onemogočajo slabe vremenske razmere, oddaljenost čebelnjaka ali drugi vzroki, smo letos razvili tako imenovani virtualni panj s posnetki satnikov čebeljega plodišča, kakršno je to spomladi. Virtualni panj, v katerem so vidni vsi člani čebelje družine, omogoča prepoznavanje posameznih situacij v čebelji družini kar v učilnici. Trudimo se, da bi še letos izdali tudi interaktivni učbenik, ki bo z uporabo video- in avdioposnetkov, reševanjem nalog itd. sledil sodobnim didaktičnim metodam.

Vsi, ki imamo otroke ali jih poučujemo, vemo, da je delo z njimi po večini prijetno in zanimivo, hkrati pa tudi zahtevno in odgovorno. Brez mentorjev, ki to delo

Preglednica: Statistika čebelarskih krožkov po učnem načrtu JSSČ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Število krožkov	76	96	102	111	115	132
Število krožkarjev	855	1160	1400	1377	1540	1853
Število tekmovalcev	294	403	462	543	385	474

* Na dan 30. 9. 2013

opravljajo s srcem in zanj po večini prejmejo le simbolično plačilo, pa čebelarstvom kljub materialni podpori ne bi bilo. Ker za vzgojo otrok ni enotnega recepta, je potrebne veliko mentorjeve potrpežljivosti in znanja, da lahko krožek, v katerega so vključeni otroci različnih starosti, znanj in osebnostnih lastnosti, deluje. Glede na to, da so pri delu »ranljivi« tudi sami, smo že na začetku zavarovali njihovo odgovornost.

Zanimanje za vključitev v čebelarstvo je iz leta v leto večje. Pravijo, da dober glas seže v deveto vas, prav dobro delovanje čebelarstvom pa je ob podpori lokalnih čebelarstvom in šol omogočilo, da se je povečalo tako število krožkov kot tudi otrok, ki so vključeni vanje. Od začetnih približno 855 krožkarjev se je njihovo število do zdaj povečalo na 132 (glej preglednico). Tako se v sistem delovanja vključujejo tudi novi mentorji, ti pa se lahko o izkušnjah že dalj časa delujočih mentorjev dvakrat na leto posvetujejo na srečanju mentorjev.

Na tem mestu bi predvsem rada poudarila, da je bilo delo čebelarstvom financirano iz programa

Javne svetovalne službe v čebelarstvu (JSSČ). Letne programe dela JSSČ smo v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo in okolje pripravili na ČZS (v skladu z željami in potrebami mentorjev čebelarstvom krožkov), predlog, ki smo ga pripravili zaposleni in vodstvo, pa je vedno našel tudi na pozitiven odziv pri članih Upravnega odbora ČZS. Tako je bilo v šestih letih v delo čebelarstvom krožkov vloženih več kot 300.000 evrov.

Veliko dela smo opravili skupaj. In kaj smo v tem času pridobili? Po mojem mnenju zelo veliko. Ne samo v gnotnem smislu, ampak predvsem pri vzpostavljanju pozitivnega odnosa otrok do kulture čebelarstva. Ti seveda svoj pozitiven odnos ter zavedanje o varovanju in ohranjanju naravnega okolja prenašajo tudi na starše in druge. Zaradi vseh teh uspehov pa nikakor ne smemo zaspiti na lovoričah ... Zavedati se moramo, da bo tako kot pri hiši potrebno nenehno vzdrževanje, adaptiranje (prilagajanje) in dograjevanje sistema. Pogoji za to so med drugimi tudi trdni, zdravi temelji. Mi jih imamo. Naj to razmišljanje sklenem z uvodno rečenico, da »na mladih svet stoji«.

Lidija Senič, vodja JSSČ

Suzana Pacek, Krško

Vsekakor so se stvari zelo spremenile. Sama se spominjam krožka iz svojih mladih let, predvsem pa tega, da je imela naša mentorica za vse samo en star učbenik. Vsi smo jo le poslušali in gledali črno-bele slike. Ko sem nekje leta 1994 ali 1995, že kot študentka, vodila krožke, je bilo sicer nekoliko bolje. Obstajala je knjiga Mladi čebelar, imela pa sem tudi srečo, da je bil ob šoli čebelnjak. Potem pa se je zgodil bum – dobili smo knjige, delovne zvezke in pripomočke, skratka, razmere so se zelo izboljšale. Seveda pa moraš biti kot mentor iznajdljiv, pozabiti moraš na 100-odstotno plačilo, ker ga ni, včasih pa je dovolj, če ti otrok reče: »Pri krožku je super, saj vedno kaj delamo in veliko vidimo!« Zato naj vam bo to vodilo – le tako naprej.

Andrej Jernej, Šentjur

Z učnim načrtom smo mentorji dobili smernice, katero snov naj obravnavamo z učenci, dijaki in študenti. Dobili smo nov učbenik »Čebela se predstavi«, nekoliko pozneje pa še delovni zvezek. ČZS nas je še dodatno opremila in oborožila z učnimi pripomočki. Imamo tudi možnost prijave na javni natečaj za učni čebelnjak in za zasaditev medovitih rastlin okoli učnih čebeljakov. Dobili smo tudi virtualni panj, ki so ga učenci zelo dobro sprejeli. Še enkrat in stokrat hvala ČZS, JSSČ, hvala za vse.

Brane Boršnik, Velike Lašče

Seveda se je v zadnjih petih letih občutno povečala pomoč ČZS mentorjem. Didaktična sredstva in predvsem filmi so dobra motivacija za učence. V prihodnje je treba s tem nadaljevati in dopoljevati učne pripomočke, če želimo hoditi v korak s časom. Mladi so danes ukaželjni, vendar samo verbalni pouk kmalu postane dolgočasen. Tudi v tekmovanju mladih čebelarjev bo treba v prihodnje vključiti več praktičnih preizkusov, pri nižji stopnji na modelih, pri višji pa praktično v panju.

Marko Purnat, Mozirje

ČZS je z vzpostavitvijo sistema čebelarstvom krožkov mentorjem omogočila načrtno delo z učenci in dijaki na slovenskih OŠ in SŠ. Krožkarji in njihovi starši pozitivno sprejemajo brezplačno učno gradivo. Zagotavljanje opreme mentorjem omogoča praktično in varno delo s krožkarji pri čebelarstvom opravilih. Zelo pozitiven učni pripomoček je virtualni panj, ki omogoča, da učenci in dijaki v učilnici spoznavajo čebelje družine in notranjost čebeljega panja. Predlagam pa spremembo oz. dopolnitev učnega načrta tako, da bi bilo poučevanje učnih tem mogoče v daljšem časovnem obdobju. Zahvala in pohvala gre vsem strokovnim delavcem ČZS, ki so delovali in še delujejo na področju vzpostavljanja in izboljševanja sistema čebelarstvom krožkov.

Razglasitev državnih prvakov v ocenjevanju medu in čebelarški dan v Postojnski jami

ČZS vabi VSE čebelarje, da se ob koncu leta v Postojnski jami udeležijo čebelarkega društva in **slovesne podelitve priznanj najbolje ocenjenim vrstam medu** v Sloveniji v letu 2013. Čebelarški dan bo v **nedeljo, 8. decembra 2013**, ko se bomo vsi udeleženci ob 16.00 zbrali pred Postojnsko jamo. Pripravljamo bogat program, ki vključuje:

- voden ogled Postojnske jame,

- udeležbo na slovesni podelitvi priznanj za najboljši med v Kristalni dvorani Postojnske jame,

- nastop svetovno znanega tenorista g. Janeza Lotriča v Kristalni dvorani Postojnske jame,
- večerjo v Jamskem dvorcu.

Spoštovani čebelarji in čebelarke, to bo edinstven dogodek in hkrati priložnost, da se čebelarji predstavimo v Postojnski jami. Predstavitve na tako veličastnem prostoru, kot je Postojnska jama, je dana samo izjemam in nam čebelarjem je ta možnost dana letos. **NE ZAMUDITE JE in bodite zraven!**

Cena vstopnice je 29,00 EUR (cena vključuje ogled Postojnske jame, udeležbo na slo-

vesnosti ob razglasitvi državnih prvakov v ocenjevanju medu, nastop tenorista Janeza Lotriča in večerjo). Cena vstopnice za šoloobvezne otroke je 23,00 EUR, za predšolske otroke pa je vstop prost. Vodstvo Postojnske jame nam je resnično pripravilo ugodno ceno, saj stane samo vstopnica za ogled jame v normalni prodaji 23,00 EUR na osebo.

Prijave in vplačila zbiramo do 25. novembra 2013, in sicer v tajništvo ČZS (Barbara Dimc, tel.: 01/729 61 00 ali e-naslov: barbara.dimc@czs.si). Zamudniki, ki se bodo prijaviili po tem datumu (od 25. novembra do 5. decembra), bodo morali za vstopnico plačati 35,00 EUR.

Čebelarji, ne zamudite edinstvene priložnosti in preživite nepozaben ČEBELARSKI DAN v POSTOJNSKI JAMI!

XLIII. mednarodni kongres Apimondia 2013 v Ukrajini (I. del)

Svetovna čebelarstva zveza Apimondia na vsaki dve leti skupaj z državo gostiteljico organizira mednarodni čebelarski kongres Apimondia. Letos, že 43. zapored, so kongres Apimondie, ki je potekal od 29. septembra do 3. oktobra, pripravili v ukrajinskem glavnem mestu Kijev. Tega srečanja čebelarjev z vsega sveta smo se udeležili tudi čebelarji iz Slovenije ter zaposleni na ČZS in v nekaterih slovenskih znanstvenih institucijah.

Foto: MB

Osrednje prizorišče kongresa Apimondie 2013

Vzhodnoevropska država Ukrajina je bila do leta 1991 del Sovjetske zveze. Obsega nekaj več kot 603.000 km² in je po površini ena izmed največjih držav stare celine. V njej živi skoraj 46 milijonov prebivalcev. Uradni jezik je ukrajinščina, uporabljajo pa tudi ruščino. Podnebje je po večini zmerno celinsko, bolj mediteransko pa je na jugu države. Pomembno vlogo v gospodarstvu ima kmetijstvo. Ukrajina je peta največja izvoznica žit na svetu. Poleg žit so najpomembnejši pridelki še sladkor, meso in mleko. Ta država je tudi ena izmed največjih pridelovalk medu

v svetu. Po številu prebivalcev z visoko izobrazbo se Ukrajina uvršča kar na četrto mesto na svetu. V glavnem mestu Kijev, ki leži ob reki Dneper na severu države in je staro več kot 1500 let, živi približno 2,8 milijona prebivalcev. V samem središču mesta je tudi velik mednarodni razstaveni center, ki je bil prizorišče letošnjega kongresa Apimondie. Gostiteljica čebelarjev z vsega sveta je bila Ukrajinska čebelarstva zveza s predsednico go. Tetyano Vasylykivsko na čelu.

Foto: MB

Kulturni program ob slovesnem odprtju kongresa

Kot po navadi je bil tudi letošnji svetovni čebelarski kongres razdeljen na znanstveni, razstaveni in tekmovalni program. Osrednja tema mednarodne razstave je bila »dežela cvetličnega medu«. Vse razstavne stojnice in prostore je krasilo različno ukrajinsko avtohtono medovito cvetje, ulice med stojnicami pa so bile poimenovane po medovitih rastlinah. Znanstvene vsebine, ki so potekale v dvoranah, poimenovanih po znamenitih čebelarjih (Prokopovič, Langstroth, Dadant, Dzierzon, Root), so bile razdeljene na več področij, kot so zdravje, biologija, ekonomija,

Foto: MB

Pogled na Apiexpo. Razstaveni prostor slovenske turistične agencije Aritours je stal na izpostavljenem kraju v bližini osrednjega foruma (zgoraj levo).

Foto: MB

Na razstavi Apiexpo je sodelovalo izjemno veliko število razstavljalcev iz Kitajske – svetovne čebelarstva velesile.

Foto: MB

Na razstavi Apiexpo je bilo mogoče kupiti vse vrste zdravil za čebelje bolezni. Na fotografiji g. David VanderDussen, izumitelj trakov Mite away quick strip, ki so prepojeni z mravljinčno kislino.

Stroj za pridobivanje izkopanca ločuje vosek od izkopanca in ga zbere v dve ločeni koriti. Vanj je treba vstaviti zamrznjen sat, saj je zamrznjen vosek krhek, izkopanec pa trd. Sat je po končanem postopku uničen.

Foto: MB

Foto: MB

Slovensko-ukrajinsko prijateljstvo. Na levi slovenski čebelar Andrej Sever, na desni predsednica Ukrajinske čebelarske zveze Tetyana Vasylykivska.

razvoj, sonaravno čebelarjenje, oprashevanje, tehnologija in apiterapija. Posamezna zanimiva predavanja vam bomo predstavili v prihodnjih številkah SČ.

Udeležba in zastopanje Slovenije na kongresu sta bila opazna in dobro sprejeta. Na razstavi sta se predstavila podjetje Logar Trade, d. o. o., ki je razstavilo svoje izdelke, in potovalna agencija Aritours, ki je na stojnici promovirala čebelarski turizem in pripravila tudi poseben promocijski dogodek. V znanstvenem programu so sodelovali: Peter Kozmus na okrogli mizi o ohranitvi populacij čebel, Aleš Gregorc na okrogli mizi o čebelah in pesticidih, Peter Kozmus in Andrej Simončič s predavanjem o ugotavljanju vpliva različnih kmetijskih območij na pojavljanje ostankov pesticidov v čebeljih pridelkih ter njihovom vplivu na razvoj in zdravje čebel, Peter Kozmus, Maja Ivana Smodiš Škerl in Aleš Gregorc s predavanjem o vzrejnih dejavnostih za kranjsko čebelo v Sloveniji, Bratko Filipič in Jana Potokar s predavanjem o vplivu matičnega mlečka na zaviranje raka črevesja, Maja Ivana Smodiš Škerl, Mitja Nakrst, Veronika Kmecl in Aleš Gregorc s predavanjem o vplivu sladkornih sirupov na dolgoživost čebel, Aleš Gregorc s sodelavci iz tujine s predavanjem o celičnem odzivu

Delegacija Čebelarske zveze Slovenije s sodelavci agencije Aritours na razstavnem prostoru

in genskem izrazu čebelje zalege, izpostavljene pesticidom in varojam, Metka Pislak Ocepek in Aleš Gregorc s predavanjem o vprašalniku kot orodju za prepoznavanje dejavnikov pri izgubah čebeljih družin, Jasna Bertonec, Terezija Golob in Mojca Korošec s predavanjem o vplivu časa segrevanja na fizikalne, kemične in bioaktivne lastnosti medu ter Mojca Korošec, Terezija Golob, Jasna Bertonec in Marjan Nečemer s predavanjem o prenosu snovi iz prsti v rastline in iz njih v med. Slovenija je poleg številne udeležbe v znanstvenem programu prispevala še pet posterjev: Andrej Sever je sodeloval s posterjem o čebelarjenju kot vrsti terapije za osebe s posebnimi potrebami, Adriana Pezra Gonzales s posterjem o topnosti in stabilnosti surovega propolisa, Janko Božič s posterjem o čebelarjih kot promotorjih biodiverzitete, Danilo Bevk s posterjem o vplivih kumafosa na učenje čebel ter Marinka Kregar s posterjem o pelodni analizi medu.

Poleg vsega omenjenega je bilo na razstavi mogoče videti še veliko drugih zanimivosti. O njih naj več povedo fotografije in zapisi v nadaljevanju tega članka ...

Marko Borko in Lidija Senič

Foto: MB

Odmeven poster o čebelarjenju kot vrsti apiterapije za osebe s posebnimi potrebami

Veliko zanimanja obiskovalcev kongresa Apimondie je bilo namenjenega posterju g. Andreja Severja, čebelarja iz Metlike in člana NO ČZS. Vsej svetovni javnosti je s posterjem in celo z nenačrtovanim nastopom v konferenčni dvorani predstavil projekt, ki poteka v Varstveno-delovnem centru Črnomelj in o katerem smo že pisali v SČ. Njegova predstavitev je naletela na odlični odziv in od vsepovsod so deževala pohvale in čestitke za vsebino projekta. Znana romunska apiterapevtka Christina Aosan je njegovo predstavitev ocenila kot najverjetneje eno izmed najpomembnejših za apiterapijo na kongresu. To je dokaz, da je bila odločitev belokranjskih čebelarjev in vodstva centra za ta projekt pravilna, zato so vsi skupaj lahko ponosni na svojo delo.

Marko Borko in Boštjan Noč

Foto: MB

Predstavitev slovenskega čebelarskega turizma je navdušila.

ter predsednik Apimondie Gilles Ratia. Gospod Ratia, ki je Slovenijo obiskal v dneh Apimondie v Sloveniji leta 2003 in leta 2010 ob forumu Apimedica in

Foto: Arhiv g. Andreja Severja

Predstavitev »Feel Api – Feel Slovenia« na Apimondii 2013

»Feel Api – Feel Slovenia« ali »Občuti Api – Občuti Slovenijo« je bilo osrednje sporočilo dobro obiskane predstavitve slovenskega čebelarskega turizma na Apimondii v Kijevu. Predstavitev čebelarskih doživetij je potekala pod pokroviteljstvom blagovne znamke ApiRoutes, ki jo razvijata in tržita ČZS in potovalna agencija Aritours. Na predstavitvi so zbrane nagovorili Nataša Prah, odpravnica poslov na veleposlaništvu RS v Kijevu, predsednica 43. svetovnega čebelarskega kongresa Apimondia in predsednica ukrajinske čebelarske zveze Tetyana Vasylykivka

Foto: MB

Predsednik Apimondie Gilles Ratia obiskovalcem slovenske prirreditve: »Slovenijo morate obiskati!«

Apiquality, je izrazil navdušenje nad našo čebelarsko tradicijo in našimi naravnimi lepotami. Navdušen je bil nad čebelarskimi doživetji ob obiskih čebelarjev, apiterapevtsko prakso in lepotami Slovenije, to pa bi moral po njegovem mnenju doživeti vsak čebelar.

Čebelarski turizem se je po odzivih udeležencev izkazal kot svež, inovativen in strateški produkt. Svetovna čebelarska javnost pozdravlja prav novost v povezovanju znanj, ki v primeru ApiRoutes združuje čebelarsko in turistično stroko. »Ustvarjamo novo dimenzijo potovanj, ki krepi zavest o pomembnosti upoštevanja narav-

Čestitke in zahvala g. Andreju Severju

Andrej Sever, čebelar iz Metlike, ki je sicer tudi član NO ČZS, je na nedavnem svetovnem čebelarskem kongresu Apimondia v Ukrajini zelo uspešno predstavljal Slovenijo. Vsej svetovni čebelarski javnosti je namreč na posterju predstavil projekt, ki poteka v Varstveno-delovnem centru Črnomelj v Črnomlju. Slovenski čebelarji smo lahko veseli vsake

take aktivnosti, saj s tem svetu pokažemo naše delo, predvsem pa je to tudi odlična promocija Slovenije in našega čebelarstva. Andreju Severju čestitam za uspešno predstavitev tako v svojem imenu kot v imenu zaposlenih in vodstva ČZS, hkrati pa se mu zahvaljujem za ves trud, ki ga je vložil v predstavitev tega projekta. *Boštjan Noč, predsednik ČZS*

nih zakonov, o pomembnosti vrednot, kot so zdravje, družina, ustvarjalnost, povezovanje in harmoničnost, ter o pomembnosti izpolnitve v življenju,« na vprašanje o poslanstvu ApiRoutes odgovarja direktorica potovalne agencije Aritours Tanja Arih Korošec. Omeniti velja, da smo Slovenci prvi, ki izvajamo sistem certificiranja ponudnikov čebelarstva turizma.

Obiskovalci sejma ApiExpo, ki je potekal v okviru Apimondie in na katerem se je ApiRoutes predstavljaval s čebelarskim turizmom, so se imeli na predstavitvah in sestankih, pa tudi na stojnici možnost seznaniti s programi čebelarskih potovanj in ekskurzij. Vanje so namreč vključeni opazovanje čebelarja pri delu, seznanjanje s pridelavo čebeljih pridelkov ter predvsem učenje o njihovih vplivih na zdravje in dobro počutje. Poleg tega vključujejo tudi ogled čebelarskih muzejev in bogastvo arhitekturno tipičnih čebelnjakov, ki jih ni mogoče videti nikjer drugod po svetu, možnost nakupa specializirane čebelarske opreme ter strokovna izobraževanja, posvete in delavnice, kot so npr. izdelava okrasnih predmetov iz čebeljega voska, poslikava panjskih končnic, izdelava in peka izdelkov iz medenega testa in degustacija peneče medice. Ponujajo pa tudi doživetja, kot so apiterapija v tipičnem slovenskem čebelnjaku, biomasaža, termoterapija, medena kopel ipd.

Odprtost Slovencev in pestro ponudbo medenih pijač je bilo seveda mogoče občutiti že na stojni-

ci ApiRoutes, saj so živahne videopredstavitve, slovenska glasba in nasmejani predstavniki toplo vabili k pokušnji slovenske medice, medenega likerja in peneče medice, ki jo je osebno predstavljal predsednik Združenja slovenskih proizvajalcev medenih pijač Marko Cesar.

Predstavitev čebelarskega turizma na Apimondii so s finančno podporo omogočili SPIRIT Slovenija, Sektor za turizem in Ministrstvo RS za zunanje zadeve.

Tanja Arih Korošec

Generalna skupščina Apimondie

Generalna skupščina Apimondie je potekala v okviru sklepne prireditve Apimondie 2013, ta pa je bila po večini namenjena kulturnemu programu Ukrajincev in predstavnikov prihodnje države gostiteljice kongresa – Južne Koreje. Osrednji govornik na skupščini je bil predsednik Apimondie g. Gilles Ratia, ki je ob tej priložnosti vse čebelarje pozval k dejavnemu sodelovanju v Apimondii. Sledili so govori regionalnih predstavnikov Apimondie, v katerih so ti predstavili dogajanje v svojih regijah v zadnjem obdobju in načrte za naprej. Vsi so tudi povabili na dogodke v njihovih regijah. Sledilo je poročilo tajnika Apimondie, ki je ob tej priložnosti povzel sklepe skupščine, sprejete pred nekaj dnevi. Prikazal je tudi število čebelarskih zvez, ki so včlanjene v Apimondio, ter program dela za naprej.

Zahvala Aritoursu

V svojem imenu in v imenu ČZS se podjetju Aritours in njegovi direktorici Tanji Arih Korošec zahvaljujem za odlično promocijo slovenskega čebelarstva, predvsem pa čebelarskega turizma in Slovenije. Skupina, ki je v Kijevu predstavljala slovensko čebelarstvo in čebelarski turizem, je bila profesionalna in strokovna, predvsem pa je bilo vse predstavljeno z »dušo«, s čebelarsko dušo, po kateri nas čebe-

larski svet tudi pozna. ČZS in Aritours orjeta ledino na področju čebelarskega turizma, saj smo prepričani, da je tovrsten produkt v svetu novost in da je to dodatna priložnost za izboljšanje gospodarskega položaja slovenskih čebelarjev, ne nazadnje pa tudi ena izmed »tržnih« niš slovenskega turizma!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

V Ukrajini ponosen, da sem SLOVENEK, ponosen, da sem SLOVENSKI ČEBELAR!

Kot je znano, je bil letošnji svetovni čebelarski kongres v Kijevu, glavnem mestu Ukrajine. Spoštovani čebelarji in čebelarke, z veseljem vam lahko povem, da »čebelarski svet« zelo spoštuje slovenske čebelarje. Na vsakem koraku je bilo pri vseh čutiti veliko spoštovanje do našega čebelarstva, naše organiziranosti in dobrosrčnosti, naših čebeljih pridelkov in predvsem do naše kranjske čebele. Svetovna čebelarska javnost ne more pozabiti odlične organizacije kongresa Apimondie leta 2003 in odlične organizacije Apimedice leta 2010, pred-

vsem pa vsi v en glas poudarjajo, kako je pri slovenskih čebelarjih mogoče čutiti, da je čebelarstvo v Sloveniji nekaj več, da smo čebelarji »z dušo«, da je čebelarstvo del našega naroda, del slovenske kulture. Čebelarke in čebelarji, bodimo ponosni na naše skupno delo, s sodelovanjem doma in v tujini skrbimo za nadaljnji razvoj slovenskega čebelarstva, ohranjajmo našo kranjsko čebelo, naše odlične čebelje pridelke, predvsem pa še naprej čebelarimo »z dušo«!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Kot kandidati za organizatorje kongresa leta 2017 so se predstavili kraji iz Turčije, Bolgarije, Italije in Švedske. Vsak je imel za predstavitev na voljo natančno dve minuti. Po predstavitvi je bilo na vrsti glasovanje delegatov o organizatorju kongresa leta 2017, sledili pa so sklepni govori kongresa. Ga. Tatyana Vasytkivska je prirediteljcem Apimondie 2015 izročila tudi verigo Apimondie. Na koncu so sporočili, da drugega kroga izbire za prirediteljico Apimondie 2017 ne bo, ker je že v prvem krogu večino glasov dobila Turčija. Koliko, niso sporočili. Tako sta se ob veselju Turkov končali skupščina in sklepna prireditve. **Dr. Peter Kozmus**

Podjetju Logar srebrna medalja Apimondie za urejenost razstavnega prostora

V okviru svetovnega čebelarkega kongresa Apimondia 2013 je bilo organizirano tudi tekmovanje v standardnih in uveljavljenih kategorijah. Podelitev priznanj in medalj je tokrat potekala pred sklepno prireditvijo, v četrtek popoldne, zato temu ni bilo namenjene toliko pozornosti kot na prejšnjih kongresih. Zanimivo in pohvalno pa je, da je slovensko družinsko podjetje Logar prejelo srebrno medaljo v kategoriji urejenosti velikega razstavnega prostora. Čeprav smo Slovenci na razstavnem prostoru sodelovali samo z dvema stojnicama, smo bili vendarle opaženi. Še posebej, če vemo, da je bilo tudi na drugem slovenskem razstavnem prostoru, na stojnici Aritoursa, veliko dogajanja in veliko zanimanja

Foto: Arhiv podjetja Logar

obiskovalcev za Slovenijo, kranjsko sivko in čebelarški turizem. Upam, da bo vložek, ki sta ga obe razstavljalici podjetji vložili v svojo promocijo na Apimondii 2013, čim prej in čim večkrat poplačan. **Dr. Peter Kozmus**

Zdravko Logar, Logar trade, d. o. o.

V dneh razstave je bilo zanimanje za naše izdelke veliko, pridobili smo veliko kontaktov morebitnih novih kupcev. Še posebej pa smo bili veseli srebrne medalje, ki smo jo prejeli za razstveni prostor.

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure, sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelarski-center.si

Zaščitna oprema za čebelarjenje
Posode in točila za med
Sladkor in sladkorne pogače, sirup za čebele

Nudimo vam:
Voščene satnice AŽ, LR
Satniki AŽ - lipovi, rogljičeni
Panji AŽ, LR, LR 2/3
Drobni pribor

Kozarce za med
Pokrovice s čebeljimi motivi
Stekleničke za propolis
Steklenice raznih oblik in velikosti
Kartonsko in plastično embalažo

Naročeno blago vam lahko pošljemo po hitri pošti, pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor, Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas:

Pon., sre., pet. odprto od 9h - 17h

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Zimsko zatiranje varoj z oksalno kislino

Vlado Augustin*, vlado.augustin@czs.si

Varoje škodujejo čebelarjem že v zalegi, posledica tega pa je, da mlade čebele živijo manj časa in da jih večina ni več sposobna opravljati svojih nalog v čebelji družini. Zato je cilj dobre čebelarške prakse, da v vsem letu zadržujemo število varoj v čebelji družini na čim nižji ravni. Ta cilj je najlažje dosegljiv z učinkovitim zimskim zatiranjem, tj. novembra ali decembra, ko v čebelji družini ni zalege. Prav zaradi tega čebelarji ne bi smeli zamuditi zatiranja varoj z oksalno kislino, saj se je ta izkazala kot zelo učinkovita. O oksalni kislini je bilo v zadnjih letih veliko napisanega, veliko čebelarjev jo že uporablja oziroma se odloča o tem, da bodo z njo začeli zatirati varoje. Pred obdobjem uporabe oksalne kisline je idealen čas, da si osvežimo znanje o pravilni pripravi in uporabi raztopine in da razčistimo dileme, ki so se v zadnjih letih pojavile ob njeni uporabi.

Za zimsko zatiranje varoj z oksalno kislino vam svetujem uporabo postopka s kapanjem. Za ta postopek uporabimo sladkorno raztopino 2,5-odstotne oksalne kisline. To pripravimo tako, da v 1 litru tople sladkorne raztopine (1 del mehke ali destilirane vode + 1 del sladkorja) raztopimo 35 g dihidrata oksalne kisline. Tako pripravljena sladkorna raztopina oksalne kisline je po ugotovitvah tujih strokovnjakov, ki so pripravili *Strategijo alternativnega zatiranja Varroa destructor v Srednji Evropi*, zaradi naših podnebnih razmer najučinkovitejša za zatiranje varoj pozno jeseni oz. pozimi, hkrati pa najmanj negativno vpliva na čebele.

Večina uporabnikov ima raztopino 35 g dihidrata oksalne kisline/liter za 3,5-odstotno raztopino. Žal se o tem motijo tudi številni čebelarji. Res je, da po enostavni matematični enačbi dobimo približno 3,5-odstotno raztopino, vendar če upoštevamo dve molekuli vode, ki ju vsebuje dihidrat oksalne kisline ($C_2H_2O_4 \cdot 2H_2O$), dobimo približno 2,5-odstotno raztopino. Kadar izražamo koncentracijo oksalne kisline, moramo vedeti, da k tej prispeva le oksalna kislina. Ker je surovina dihidrat oksalne kisline, moramo vedeti za utežni delež oksalne kisline v dihidratu oksalne kisline:

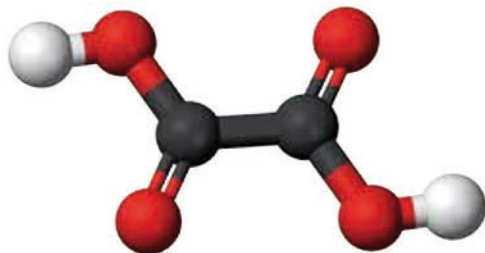
$C_2H_2O_4 \cdot 2H_2O$ oksalna kislina dihidrat (molska masa = 126,07g/mol) je surovina, iz katere pripravljamo raztopino;

$C_2H_2O_4$ je oksalna kislina (molska masa = 90,07g/mol).

Vsebnost oksalne kisline v dihidratu = (90,07 g/mol) : (126,07 g/mol) = 0,7144 oziroma 71,44 utežnega odstotka (op.: v 100g dihidrata oksalne kisline je 71,44 g oksalne kisline).

Zgornje preračunavanje, ki je sicer nujno za strokovno utemeljitev, je za čebelarje nepotrebno, saj ti v svoji praksi uporabljajo grame dihidrata oksalne kisline.

V evropskih državah je bilo objavljenih veliko študij in eksperimentov z različnimi koncentracijami oksalne kisline, in to od 30 g (Švica) do 60 g na liter sladkorne raztopine (Italija). Pokazalo se je, da je zelo težko ugotoviti idealno ravnovesje med učinkovitostjo oksalne kisline in toleranco čebel, saj na to vpliva veliko dejavnikov – od podnebnih razmer na kraju čebelarjenja do rase čebel, s katero čebelarimo.

Oksalna kislina

Tako na primer raztopini s 37 g in 45 g dihidrata oksalne kisline omogočata učinkovito zatiranje varoj, vendar pod določenimi okoliščinami čebele slabše prenašajo raztopino s 45 g dihidrata/liter. Ta vrsta raztopine upočasnjuje spomladanski razvoj čebel in zmanjša njihovo aktivnost pri negi zalege, še posebej na območjih z dolgotrajno in mrzlo zimo. Ob povečanju koncentracije oksalne kisline na več kot 37 g pa vse do 75 g/liter raztopine se njena učinkovitost občutno ne poveča, prav tako je ta pri 30 g/liter le neznatno manjša. Prav zaradi tega svetovna stroka za naše geografsko območje z dolgotrajnimi in mrzlimi zimami priporoča raztopino s 35 g dihidrata oksalne kisline/liter sladkorne raztopine.

Raztopino najpreprosteje pripravimo tako, da odtehtamo 35 g trdnih kristalov dihidrata oksalne kisline in jih vsujemo v plastenko s širokim grlom, v kateri

* svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

smo že prej pripravili 1 liter sladkorne raztopine (1 del mehke ali destilirane vode + 1 del sladkorja). Plastenko zapremo in jo močno stresamo toliko časa, da se kristali povsem raztopijo. Da bi pospešili raztapljanje, raztopino segrejemo na približno 35 °C. Za pripravo raztopine moramo obvezno uporabiti destilirano vodo ali deževnico. Če bi uporabili navadno trdo vodo, bi se pri raztapljanju dihidrata oksalne kisline pojavila nevtralizacija, to je vezava kalcijevih ionov iz nedestilirane vode. Nastala bi usedlina kalcijevega oksalata, raztopina pa bi izgubila prvotno kislost, ki je odločilna za učinkovito uničevanje varoj. Raztopino pripravimo za enkratno uporabo, najbolje jo je uporabiti svežo. Če jo moramo shraniti, je idealna temperatura +4 °C. Skladiščenje za daljše časovno obdobje ni priporočljivo, ker v raztopini, še posebej pri višjih temperaturah, nastaja HMF, ki je za čebele strupen.

Za doziranje raztopine oksalne kisline po postopku kapanja uporabimo 50 ml plastično brizgo s kovinsko iglo, s katero povečamo natančnost kapanja neposredno po čebelah v ulicah čebelje gručice. Raztopino, ki jo segrejemo na približno 35 °C, doziramo enakomerno, tako da neposredno na čebele pokapamo največ 5 ml raztopine na polno zasedeno ulico. Glede na moč čebelje družine v večini primerov za zatiranje varoj v čebelji družini potrebujemo od 20 do 40 ml raztopine. Kakor večina avtorjev tudi sam priporočam, da zatiranje varoj izvedemo dopoldne, ko je temperatura v okolici čebelnjaka približno 4–8 °C in so čebele v panju še v rahli gruči. Poleg tega je zelo pomembno, da je čebelja družina brez zalege, kajti oksalna kislina ne uničuje varoj v zalegi.

Vzrok učinkovitosti oksalne kisline – ta je pri uporabi v čebelji družini brez zalege od 90–99-odstotna, sta njena kislost in sladkor v raztopini. Najnovejše raziskave so pokazale, da je najučinkovitejša raztopina oksalne kisline s 60 odstotki sladkorja. Z zmanjšanjem količine sladkorja se zmanjša tudi učinkovitost raztopine, saj oksalna kislina vnovič kristalizira. Vloga sladkorja je v njegovi absorpciji vlage iz zraka, s katero ohranja potrebno vlažnost za učinkovito delovanje oksalne kisline.

Oksalna kislina deluje postopno, tako da odpad varoj traja 2–4 tedne, manj intenzivno pa tudi dlje. Za oceno učinkovitosti tako ni odločilen samo prvi pregled testnega vložka takoj po zatiranju, ampak je obvezen pregled odpada varoj tudi po 7 in 14 dneh po uporabi oksalne kisline. Če smo raztopino oksalne kisline pripravili pravilno in jo natančno dozirali v čebeljo družino, bi morala biti njena učinkovitost vsaj 90-odstotna, če ne še večja. Cilj strategije alternativnega zatiranja varoj je, da čebelja družina začne spomladanski razvoj z največ 50 varojami. Po odpadu varoj na testnem vložku lahko hitro izračunamo, koliko varoj je še v družini. Če računamo, da je

učinkovitost oksalne kisline 90-odstotna, po zatiranju pa je odpadlo npr. 450 varoj, to pomeni, da jih je v družini ostala devetina, to je 50. Glede na to torej ni potrebe po dodatnem zatiranju.

Znani švicarski alkimist in zdravnik Paracelsus je izjavil, da je razlika med zdravilom in strupom v odmerku. Prav zaradi tega sta pri uporabi oksalne kisline zelo pomembni previdnost in zmernost, vsaj dotlej, dokler ne bo popolnoma raziskan mehanizem delovanja oksalne kisline na varoje in čebele. Z gotovostjo lahko rečemo, da je smrtni odmerek oksalne kisline za čebelo 12-krat večji od smrtnega odmerka za varoj, po tem pa se tudi razlikuje od preostalih konvencionalnih sredstev, pri katerih je to razmerje precej manjše. Prav zaradi tega lahko trdimo, da je oksalna kislina – ob pravilni uporabi – do čebel prijazno sredstvo za zatiranje varoj.

Na koncu naj vas spomnim, da moramo pri vsakem delu s kislino vedno zaščititi oči in izpostavljene dele telesa ter da moramo kislino in druge nevarne snovi hraniti tako, da niso dosegljive otrokom. ■

Viri:

Charrière, J. D., Imdorf, A. (2002): Oxalic acid treatment by trickling against *Varroa destructor*: recommendations for use in central Europe and under temperate climate conditions. *Bee World*, l. 83, št. 2, str. 51–60.

Rademacher, E., Harz, M. (2006): Oxalic acid for the control of varroosis in honey bee colonies. *Apidologie*, št. 37, str. 98–120.

Opozorilo!

Čeprav veterinarska stroka za zimsko zatiranje varoj ne priporoča postopka sublimacije oksalne kisline (glej SČ, 10/2013, str. 325), je znano, da ga nekateri čebelarji kljub temu izvajajo. Ker pri tem obstaja nevarnost prehoda hlapirov ali kristalnega prahu oksalne kisline v organizem, posledica tega pa je zastrupitev, **se moramo pred izvajanjem postopka obvezno zavarovati z obrazno masko, zaščitnimi očali in rokavicami**. Obrazna maska mora imeti plinski filter 294 ABE2, ki uporabnika varuje pred organskimi plini z vreliščem več kot 65 °C, anorganskimi plini in kislino reagirajočimi plini ali hlapi.

Obrazna maska

O roku uporabnosti pripravljene raztopine oksalne kisline

Vladimir Fajdiga*, vsfajdiga@gmail.com

Oksalna kislina ($C_2H_2O_4$), некоč imenovana tudi deteljna kislina, ki jo je odkril 1769 Johann Christian Wiegeld pri eni od detelj iz rodu *Oxalis* – od tod izvira tudi njeno ime, je ena od organskih kislin, ki se v zadnjem času razširjeno uporablja za sonaravno zatiranje varoze. V naravi se pojavlja v vezani obliki v rabarbari, zajčji deteljici (*Oxalis acetosella*), v sledih pa jo najdemo tudi v medu. O njej, njeni uporabi in učinkovitosti v čebelarstvu je bilo že veliko napisanega, opravljenih mnogo raziskav; trenutno jo umeščajo med najučinkovitejša naravna akaricidna sredstva; deluje kontaktno.

Upoštevač navodilo stroke je pripravljena raztopina oksalne kisline uporabna le določen čas. Zastavlja se več vprašanj in pomislekov:

- Kam in kako s preostalo pripravljeno raztopino?
- Ali s skladiščenjem pripravljene raztopine oksalne kisline (dihidrat oksalne kisline + sladkor + voda), ki nam je ostala po zimskem zatiranju varoze, le-ta zgublja na učinkovitosti oz. je celo škodljiva za čebele?
- Po daljšem skladiščenju se raztopina obarva rjasto. Je to znak, da je raztopina pokvarjena?
- Mar je po daljšem skladiščenju tudi neobarvana raztopina neuporabna?

Odgovor na vprašanje sta pripravila g. Robert Sieber – glavni urednik omenjenega časopisa, in gospod Jean Daniel Charriere (raziskovalec na Čebelariskem inštitutu v Liebefeld-Bernu in soavtor zadevne raziskave).

Odkar za zatiranje varoze uporabljamo oksalno kislino, raztopljeno v (destilirani) vodi in z dodanim sladkorjem (metoda kapljanja), je poznano, da se tako pripravljena raztopina po daljšem času skladiščenja pri sobni temperaturi obarva rjavkasto. Na mestu je vprašanje, ki si ga zastavlja čebelar-praktik, ali takšna sprememba vpliva na učinkovitost raztopine oz. je morda celo škodljiva za čebele?

Že leta 2001 so v Centru za raziskovanje čebel (ZBF-Zentrum für Bienenforschung) opravili ustrezne raziskave na to temo. V rjavo obarvani raztopini oksalne kisline, vode in sladkorja je močno povišana vsebnost HMF (hidroksimetilfurfurala); vemo da HMF pospešeno nastaja tudi pri prekomernem segrevanju medu (neustrezno utekočinjanje/topljenje medu). Iz

literature pa je poznano, da je HMF za čebele škodljiv. Torej je neustrezno skladiščena rjavo obarvana raztopina sladkorja, vode in oksalne kisline za čebele škodljiva in je ne smemo uporabljati.

Raziskave v Centru za raziskovanje čebel Bielefeld-Bern so pokazale, da ima skladiščna temperatura odločujoč vpliv na tvorbo HMF. Že po nekaj tednih skladiščenja pripravljene raztopine na sobni temperaturi se vsebnost HMF močno poveša, pri nižjih temperaturah skladiščnega prostora pa se njegova vsebnost povešuje počasneje. Šele pri temperaturi skladiščenja $4\text{ }^{\circ}\text{C}$ ali manj ostaja vsebnost HMF nespremenjena – ne narašča. Dnevna svetloba ne vpliva na vsebnost HMF. Rjavkasta obarvanost dlje časa skladiščene pripravljene raztopine oksalne kisline, vode in sladkorja pa ni posledica pospešene tvorbe HMF temveč razgradnih produktov dodanega sladkorja, ki pa pogojuje nastanek HMF v omenjeni raztopini. Torej iz obarvanosti raztopine ne moremo sklepati tudi na povišano vsebnost HMF v le-tej. Žal pa, razen laboratorijske, ne obstaja nobena enostavna metoda, s katero bi lahko izmerili vsebnost HMF. Med opravljenimi poskusi se vsebnost oksalne kisline ni zmanjšala.

Problem torej ni v učinkovitosti skladiščene raztopine oksalne kisline, vode in sladkorja pri zatiranju varoze, ne oziraje se na njeno obarvanost, pač pa v njeni toksičnosti/strupenosti za čebele zaradi naraščajoče tvorbe HMF ob neustreznem skladiščenju.

Zagotovo ni nikogar, ki bi svoje čebele izpostavljali po nepotrebnem. Najpametneje je, da neuporabljeno pripravljeno raztopino oksalne kisline, vode in sladkorja ustrezno (skladno s predpisi) zavržemo – odstranimo.

Kot alternativa bi bilo mogoče skladiščenje le-te v hladilniku, seveda nikakor ne v hladilniku, v katerem hranimo živila; to pa je zagotovo povezano s stroški nabave dodatnega hladilnika in nenazadnje stroški za električno energijo. ■

Vir:
Sieber, R. in Charriere, J.D. (2013): *Schweizerische Bienenzeitung*, letnik 136, št. 2, str. 41-42.

Obvestilo

Prispevek je lektoriral avtor sam.

Uredništvo

Označevanje vrste medu

Andreja Kandolf Borovšak*, andreja.kandolf@czs.si

V Sloveniji pridelujemo različne vrste medu – od cvetličnega in gozdnega do vrstnih medov, kot so akacijev, lipov, kostanjev, hojev, smrekov, pa tudi med oljne ogrščice, ajde in še kateri. Ponosni smo na to, da kupcu lahko ponudimo več različnih vrst slovenskega medu. Med sicer lahko prodajamo samo z označbo »med« in ga ni treba dodatno označiti glede na izvor, vsekakor pa je priporočljivo, da kupcu ponudimo to dodatno informacijo, saj bo na ta način bolj seznanjen s tem, kaj je kupil. Med je namreč izjemno pestro živilo, saj je pestrost zelo velika že v okviru posamezne vrste. Če kupcu ne ponudimo dodatne informacije o vrsti, pa je skoraj tako, kot da bi kupil »mačka v žaklju«. Tistemu, ki ne mara grenkega okusa, kostanjev med s senzorično odličnimi lastnostmi ne bo všeč, zato se verjetno ne bo več odločil za nakup te vrste medu. Če mu že sami povemo, da je med kostanjev, bo ozaveščen kupec takoj vedel, da ta med ni zanj. Najbolje je sicer, če ga lahko pokusi, kot vemo, pa to vedno ni mogoče. Zato vsekakor priporočam, da označimo vrsto ali vsaj izvor medu. K velikemu napredku pri označevanju vrst medu so pripomogla senzorična ocenjevanja, saj ta spodbujajo pridelavo in prepoznavanje čistih vrst medu.

Določanje vrste medu

V skladu s Pravilnikom o medu lahko izraz med dopolnimo z navedeno rastlin, če med v celoti ali delno izvira iz navedenih rastlin in ima njihove senzorične, fizikalno-kemične in mikroskopske lastnosti (Pravilnik o medu, 2011). Med je dopustno imenovati vrstni, če vsaj 45 odstotkov peloda, ki ga vsebuje, pripada rastlinski vrsti, po kateri ga poimenujemo. To pa ne velja za med, katerega surovina je nabrana na rastlinah, ki dajejo bodisi veliko (kostanjev med, med oljne ogrščice) bodisi malo (lipov, akacijev med) peloda, ali če je med manovega izvora.

Za določitev vrste medu moramo tako opraviti senzorično in pelodno analizo, zelo pa nam pri določanju vrste medu pomaga tudi izmerjena električna prevodnost. Pelodna analiza je zelo pomembna pri določanju akacijevga, lipovega in kostanjevega medu ter medu oljne ogrščice, za določitev cvetličnega, gozdnega, hojevega in smrekovega medu pa so pomembnejše senzorične lastnosti in električna prevodnost.

Določanje vrste medu pa včasih ni preprosto. To se zgodi takrat, kadar čebele sočasno nabirajo nektar in mano, tako da je med mešan. Pravilnik o medu postavlja strogo ločnico za električno prevodnost in določa, da je meja glede na izvor osnovne surovine vrednost 0,8 mS/cm. Po Pravilniku o medu mora biti električna prevodnost medu iz nektarja – izjema je kostanjev med – enaka ali manjša od 0,8 mS/cm, električna prevodnost medu iz mane in kostanjevega medu pa večja od 0,8 mS/cm, vendar v praksi ni vedno tako. Pogosto se zgodi, da je prevodnost medu večja od 0,8 mS/cm, v aromi pa je zaznavna predvsem cvetlična nota. Navadno je vzrok za to vsebnost majhne količine nektarja ali mane kostanja oz. lipe, ki ima večjo električno prevodnost. Ker imata ti dve rastlini v aromi bolj cvetlično noto, so senzorične lastnosti takega medu bolj značilne za cvetlični med kot za gozdni, zato je večna dilema, kako takšen med označiti. Ne moremo ga namreč označiti kot lipov ali kot kostanjev med, če tega ne potrdijo senzorične lastnosti in pelodna analiza. Prav tako ga ne moremo označiti kot cvetlični med, saj je njegova električna prevodnost previsoka (narave pač ni mogoče povsem spraviti v številke), če ga označimo kot gozdni med, pa nas bo kupec, ki je navajen povsem drugačnih senzoričnih lastnosti gozdnega medu, gotovo vprašal, kaj smo mu prodali.

Ali bo prihodnjic še prišel k nam po gozdni med? Če ima rad prave gozdne medove, bo šel verjetno raje k sosednjemu čebelarju, pri katerem bo dobil gozdni med z aromo po smoli, dimu, zeliščih. Lahko se tudi zgodi, da mu bo aroma tega medu ustrezala, vendar potem verjetno ne bo več kupal gozdnega medu. Takšen med senzorično ni čist, zato na senzoričnem tekmovanju ne bo dobil dobre ocene, to pa seveda ne pomeni, da ni kakovosten in da porabnikom ne bo všeč. Čebelar ne moremo ukazati, kam naj letijo, na senzorično čistost medu mora paziti čebelar s svojim občutkom za postavitve stojišča in pravi čas točenja. To pa vedno ni mogoče, saj je narava spremenljiva, medenje različnih vrst rastlin pa je lahko sočasno.

Kako označiti tak med, da ne bomo zavajali kupca, da ga ne bomo odgnali, npr. po gozdni med, k sosedu? V tem primeru priporočam samo označbo MED. Če prodajamo na domu ali na tržnici, to niti ni težava, ker ga kupcu pred nakupom vedno lahko ponudimo v pokušnjo, ob tem pa mu lahko tudi opišemo nastanek medu.

* mag., svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Foto: MB

Raznovrstnost barve hojevega medu.

Rezultati interne kontrole medu v letu 2013

Rezultati letošnje interne kontrole medu kažejo, da določanje vrste medu ni preprosto, da zgolj opazovanje medenja v naravi in senzorične lastnosti medu ne zadostujejo za pravilno določitev vrste medu. Čebelarji so napačno deklarirali skoraj 27 odstotkov vzorcev, vrste medu pa niso označili pri 10 odstotkih vzorcev. Najpogosteje čebelarji napačno označijo akacijev med, saj ga označijo kot akacijev, v resnici pa je cvetlični. Letos se je prav tako pogosto zgodilo, da so čebelarji med označili kot cvetlični, v resnici pa je bil lipov. To sicer ni napaka, je pa škoda med označiti kot cvetlični, če lahko nosi oznako lipov. Pri posameznih vzorcih se je tudi zgodilo, da so čebelarji med označili kot gozdni, bil pa je cvetlični, ali nasprotno. Če niste prepričani, katere vrste je med, vam svetujemo, da za pomoč poprosi-

te Javno svetovalno službo v čebelarstvu. Z veseljem vam bomo pomagali, saj z napačno označeno vrsto medu pravzaprav zavajamo porabnika.

Glede na to, da se razmere v naravi nenehno spreminjajo, spreminja pa se tudi rastlinstvo, je treba stalno dopolnjevati zbirko lastnosti slovenskega medu. Zaradi tega program ukrepov na področju čebelarstva za novo programsko obdobje predvideva tudi karakterizacijo slovenskega medu. Ena izmed vrst medu, pri kateri se kažejo spremembe v senzoričnih lastnostih, je hojev med, pri katerem iščemo zelenkast odtenek v barvi. V zadnjem času se pogosto pojavlja hojev med s tipično aromo, vendar je povsem svetle barve. Podobno se dogaja pri akacijevem medu, ki vsebuje zelo malo cvetnega prahu. Ta dejstva kažejo na to, da je med del narave, ki se spreminja, zato je treba stalno obnavljati tudi zbirko podatkov o slovenskem medu. ■

Izdelava prevoznih čebelnjakov,
omar za čebele, panjev...

AKCIJA -7% do 30. 11. 2013

Anton Ciglič, s.p.
www.cebelnjaki.si, info@cebelnjaki.si
telefon: 031 681 589

» Bakreni pripravek Cuprablau Z«

Novembra bi morale biti krošnje večine listopadnih rastlin že gole in pripravljene na zgodnji sneg.

Ko listje odpade, drevesa in jagodičje škropimo proti različnim boleznim z bakrenim pripravkom Cuprablau Z.

Tako pripomoremo k zatiranju jablanovega in hruševega škrlupa, listne luknjičavosti koščičarjev, breskove kodravosti, različnih pegavosti in drugih bolezni, ki jih povzročajo škodljive vrste gliv.

Cinkarna Celje je v letu 2013 zlati pokrovitelj Sklada za ohranitev kranjske čebele

Novice iz sveta

Nemčija

Ingrid Illies je leta 2005 na univerzi v Bochumu doktorirala z disertacijo »Izraba paše in vedenje čebel na lipah, oljni ogrščici in sončnicah«. Kot je med drugim ugotovila, je narava spomladi tako radodarna z nektarjem, da tega zlepa ne primanjkuje, seveda če je vreme ugodno. To še posebej velja za polja, na katerih na velikih površinah cveti oljna ogrščica. Tako je izmerila, da je nektar še vedno vsebovalo 40 odstotkov cvetov te kulture, ki so bili od panjev oddaljeni 10 metrov, in kar 80 odstotkov tistih, ki so bili od panjev oddaljeni 200 metrov. Čebele torej očitno raje kot bolj oddaljene cvetove obiskujejo bližnje, poleg tega pa oddaljenih cvetov tudi ne izpraznijo do konca. Cvetovi, ki so bili od panjev oddaljeni 10 metrov, so povprečno vsebovali še 0,36 µl nektarja, tisti, ki so bili oddaljeni 200 metrov, pa 0,68 µl. V cvetovih je bilo največ nektarja v jutranjih urah – povprečno so ga vsebovali 1,2 µl. Merjenja je izvajala s steklenimi kapilarami.

Ingrid Illies

V Nemčiji je poleg paše na oljni ogrščici za čebelarstvo zelo pomembna tudi paša na lipah. Največ jih raste v velikih mestih, kot so Berlin, Hamburg in München, najpomembnejša poletna paša čebel pa so tudi v manjših mestih. Z natančnim opazovanjem čebel na srebrni lipi, ki cveti zadnja, je ovrgla trditev nekaterih čebelarjev, da ta ne medi in da so njeni cvetovi za čebele strupeni. Nasprotno: ta vrsta lipe zelo dobro medi, zato jo čebele množično obiskujejo. Zaradi tega predlaga, da bi v novih parkih ali drevoredih zasajali predvsem avtohtone vrste lip – malolistno in velikolistno. Njeno priporočilo bi morali brati tudi ljudje, ki so odgovorni za ozeleznitve slovenskih mest.

Franc Šivic

Vir: Illies, I. (2013): Futterneid. Deutsches Bienen Journal, št. 8, avgust 2013, str. 12.

ZDA

Leto 2012 je bilo za ameriške čebelarje eno izmed najbolj katastrofalnih, saj so izgubili od 40 do 50 odstotkov čebeljih družin, zato sta bila manjša tudi pridelka medu in tistih poljščin, ki so odvisne od opravevanja čebel. Poglavitni krivci za takšno stanje so bile varoje in pesticidi, strokovnjaki pa tudi ugot-

vljajo, da je populacija ameriških čebel gensko premalo pestra, zato te opazno hirajo in postajajo vse manj odporne na nevarnosti iz okolja. Da bi »osvežil kri« domačih čebel, je začel Walter S. Sheppard z državne univerze Washington uvažati seme trotov iz Gruzije, ki naj bi bila osrednja domovina sive podvrste kavkaške čebele. Ta čebelja rasa je za italijansko in kranjsko čebelo v ZDA tretja najbolj razširjena. Za kavkaško čebelo menijo, da porabi malo hrane zase in da ustvarja velike zaloge medu. To njeno lastnost povezujejo predvsem s tem, da je njen jeziček povprečno dolg 7,1 mm, torej je za nekaj več kot pol milimetra daljši od jezička drugih podvrst evropske medonosne čebele, zato z njim doseže nektar tudi v tistih cvetovih, v katerih ga konkurentke ne morejo. Že za časa Sovjetske zveze so znanstveniki ugotavljali, da prinese od 30 do 40 odstotkov več medu kot ruska čebela iz Krasnopoljanske regije, zato so veliko pozornosti namenjali njeni ohranitvi in selekciji. Po propadu Sovjetske zveze je v njenih nekdanjih republikah na področju čebelarstva zavladal kaos, raziskave so se ustavile, številni gruzijski čebelarji pa so začeli domačo raso mešati z drugimi, da bi s križanci pridelali še več medu. Šele leta 2012 je država izdatno podprla raziskovalni projekt, ki ga je vodila entomologinja Marina Barvenašvili in ki naj bi pokazal, ali še obstaja kateri od štirih nekdanj registriranih rodov čiste kavkaške podvrste. Po več mesecih raziskav so v treh vaseh v najbolj goratih delih države odkrili tako imenovani magreljski rod, enega od štirih, ki se je še v obdobju Sovjetske zveze izkazal za najboljšega. S semeni trotov tega čistega rodu bo zdaj majhna Gruzija pomagala veliki Ameriki izboljšati genetski potencial njenih čebel.

Franc Šivic

Vir: Corso, M. (2013): Georgia offers a super bee to help ailing american bee. American Bee Journal, št. 7, str. 683.

EU

Kot smo v našem glasilu (2013, št. 6, str. 199) že poročali, je Evropska komisija maja letos za dve leti prepovedala uporabo treh insekticidov – tiametoksama, imidakloprida in klotianidina (julija pa še uporabo fipronila nemške družbe BASF – op. T. Ž.). V obdobju prepovedi naj bi strokovnjaki dokazali ali ovrgli sum, da so ti insekticidi vzrok množičnega propadanja čebeljih družin. Tiametoksam, ki je znan pod prodajnim imenom Cruiser, izdeluje švicarska farmacevtska družba Syngenta, druga dva insekticida pa sta izdelek nemškega Bayerja. Zaradi prepovedi sta

Syngenta in Bayer v torek, 27. avgusta 2013, na Sodišču Evropskih skupnosti vložila tožbi proti Evropski komisiji. Družbi trdita, da odločitev Komisije o prepovedi uporabe omenjenih insekticidov ni utemeljena, češ da je bila raziskava Evropske agencije za varno hrano slabo načrtovana in tudi slabo izvedena, zato njeni izsledki niso verodostojni, da prepovedi niso podprle vse države Evropske unije, saj je zanjo glasovalo le 15 od tedanjih 27 članic (osem jih je glasovalo proti prepovedi, štiri pa so se vzdržale), in da

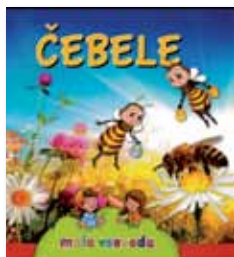
so po mnenju večine strokovnjakov vzrok množičnega umiranja čebeljih družin bolezní ter zmanjševanje in slabšanje njihovega življenjskega prostora. Predstavník Evropske komisije je povedal, da je Komisija seznanjena s tožbo, hkrati pa je zagotovil, da tožba ne bo vplivala na sprejeto odredbo: dveletna prepoved bo začela veljati 31. decembra letos. ■

Tone Žakelj

Vir: EUBusiness: www.eubusiness.com/news-eu/switzerland-bees.qar

S KNJIŽNE POLICE

Ivan Esenko: Čebele

Okaši
Ljubljana 2013
42 strani
ISBN 978-961-6929-10-3

Založba Okaši iz Ljubljane je v okviru zbirke Mala vseveda letos izdala dve slikanici – Ptice in

Čebele. Pisatelj, naravovarstvenik, čebelar in fotograf Ivan Esenko, ki piše predvsem o živalih in naravi, je za otroke napisal knjigo, v kateri slikovito pripoveduje o tem, da čebela ni zgolj žuželka, ki piči, ampak žuželka, ki je v naravnem okolju izjemno pomembna.

Na nekaj več kot 40 straneh je opisano življenje čebel v panju in zunaj njega. Uvod je splošen, v nadaljevanju pa avtor nameni pozornost čebelji družini. Kratka in strokovna besedila opisujejo čebelo delavko in njen razvoj, pa tudi vloge čistilke, dojilje, gradilke, stražarke in pašne čebele. Sledi poglavje o razmnoževanju čebel od vzreje nove matice in roje-

nja do vloge trotoev v čebelji skupnosti. Slikanica ob koncu predstavlja še čebelarja kot človeka, ki skrbi za čebele, in čebelnjak kot domovanje čebel. Sklepni del je namenjen čebelarstvu kot panogi ter predstavitvi čebeljih pridelkov, kot so matični mleček, med, cvetni prah, propolis in vosek.

Besedilo je obogateno z ilustracijami Alenke Vuk Trotoevšek in avtorjevimi fotografijami. Pri tem naj opozorimo le na to, da so čebele na risbah, žal, obarvane rumeno, v skladu s tem, da avtor poudarja kranjsko raso medonosnih čebel, pa bi morale biti obarvane sivo – kakor to nazorno prikazujejo tudi fotografije.

A ne glede na to menim, da bo knjiga mlade bralce navdušila za te izjemne žuželke. Pohvalno je tudi, da je na knjižnih policah in v knjižnicah vse več poučnih knjig za otroke ter različnih pravljic in zgodbic, ki prikazujejo življenje čebel. Mogoče pa se bo kateri izmed njih zaradi čebelice Meli, čebele Adele, čebelice Karmeline, čebelice Manje, čebelice Binca ... odločil postati čebelar. ■

Milena Urh

Novosti v knjižni zbirki

Čebelarstva zveza Slovenije vam ponuja dve novosti v svoji knjižni zbirki:

– **Knjigo PTICE** Ivana Esenka, ki je izšla pri založbi Okaši. Ptice so vretenčarji, ki so z letenjem osvojili nebo, zato živijo v različnih okoljih. Zelo pomembne so pri uravnavanju števila živalskih vrst, saj so te, če se čezmerno razmnožijo, zelo nadležne na vrtovih in poljih. Knjiga, ki obsega 34 strani, bo mlademu bralcu v pomoč pri skrbi za ptice, vsebuje pa tudi veliko fotografij in poučnih nasvetov.

– **Knjigo ČEBELE**, katere avtor je prav tako Ivan Esenko in ki je prav tako izšla pri založbi Okaši. Kot pravi avtor, čebela ni zgolj žuželka, ki piči. Knjiga na 42 straneh opisuje njeno življenje v panju in zunaj njega ter izjemen pomen čebel v okolju. Pravilnične risbe in odlični fotografski posnetki, podkrepljeni s kratkim in strokovnim besedilom, bodo male bralce brez dvoma navdušile za te izjemne žuželke.

Cena posameznega izvoda obeh knjig je 16,00 EUR. Knjige lahko naročite po tel. št. 01/729 61 00 ali na e-naslovu: barbara.dimc@czs.si.

Čmrlji – najbolj ogrožene koristne žuželke

Jože Pavlič, Ljubno na Gorenjskem

Star sem nekaj več kot 80 let. Odkar se zavedam življenja, imam veliko veselje do narave. Občudujem in spoštujem vse živo, tako človeštvo, živalstvo in rastlinstvo. Vsak dan pa sem vedno bolj žalosten, ker nam pred očmi izumira veliko koristnih žuželk, ptic in drugih prostoživečih živali. Številne izginjajo zaradi sodobne obdelave poljskih površin in gozdov. Travnike so v preteklosti kosili dvakrat na leto, zdaj pa jih petkrat, tako da večina cvetočih rastlin sploh ne more dozoreti.

Ker jih čebele in čmrlji zaradi tega ne morejo opršiti, so prikrajšane tako cvetlice in žuželke. Cvetočih travnikov sploh ni več. Košnje s kosilnicami, škropljenje poljščin in težki poljedelski stroji na dostopnih površinah uničijo prav vse površinske čmrlje in tudi zemeljske v plitvejših rovih. Tiste, ki po čudežu ostanejo, zanesljivo izkopljejo lisice in jazbeci, saj imajo izostren voh in zaznajo vonj zalege tudi meter pod zemljo.

Že nekaj desetletij me nekateri kmetje na večjem območju od Kokre, Loma, Tržiča pa tja do Žirovnice in Bleda na mojo prošnjo obveščajo o najdbah čmrljevih gnezd. Na vsem tem območju na leto najdem največ tri do štiri ohranjena gnezda. Lani so me obvestili o dvanajstih izropanih gnezdih. Vse sem si ogledal in videl, kako globoko, tudi med debelimi koreninami, lahko plenilci izropajo gnezdo. Našel sem samo dve nedotaknjeni površinski gnezdi, in sicer enega pri Podnartu in drugega pri Žirovnici. Oba sem ogrebel in ju po potrebi občasno hranil, dokler se niso čmrlji poslovlili.

Poleg omenjenih težav imajo čmrlji tudi številne naravne sovražnike. To so mravlje, voščene vešče, miši, voluharji, krti, podlasice, skoraj vsi ptiči, krstače, ježi, kune, lisice, jazbeci in zveri, celo medvedi.

Naj začnem pri mravljah. Površinski čmrlji znajo zelo dobro splesti gnezdo iz mahu in suhih trav, in to tako gosto, da je satovje s čmrlji na suhem tudi ob močnejšem deževju. To ustreza tudi mravljam, zato se vselijo v njihovo gnezdo in jih oropajo medicine, s tem pa tako nadlegujejo čmrlje, da se ti izselijo in po večini propadejo.

Največji in najbolj zahrbtn sovražnik čmrljev pa je po mojih izkušnjah voščena vešča. Zaradi njene ga izjemno razvitega voha se pred njo ne more skriti nobeno gnezdo s satovjem in zalego na površini niti v plitvejših rovih v zemlji. Vsaj nekaj možnosti za preživetje pa imajo čmrlji globoko v zemlji in na zelo zaraščenih krajih. Samo lani sem našel devet gnezd, ki

so jih ničile ličinke vešče. Kako pretresljiv je pogled na tako prepredeno in opustošeno gnezdo naših ljubljencev! Ne moremo in ne znamo jim pomagati ne prej in ne pozneje. Večkrat sem skušal rešiti napadeno gnezdo. Očistil sem satovje z zalego ter jih dal v drug panj s čistim mahom, a vedno zaman. Čez nekaj dni se je vse ponovilo.

Pred veščami niso varne niti čebele. Skozi steklo v opazovalnem panju sem večkrat opazil, kako so čebele preganjale veščo, dokler se ni skrila v kak kotiček, kjer se je pregon končal. Kot je videti, je čebele sploh ne morejo pičiti. K sreči pa imajo možnost pregleda vsega satovja, tako da lahko odstranijo vso zalego vešče. Čmrlji tega ne morejo. Da bi čim bolj razredčil vešče okrog čmrljaka, sem celo leto ob njem nameščal vabe za lovljenje vešč, os, muh in sršenov. Najbolj jih privlači pivo radler s pomarančo.

Spomladi, ko zmrzal dovolj popusti, se čmrlje matice prebudijo iz zimskega spanja in začnejo takoj iskati primerno mesto za gnezdenje. Zemeljski čmrlji in včasih tudi nekateri površinski najprej preiščejo vse rove v zemlji. Za njihovo domovanje je najprimernejše zapuščeno mišje gnezdo s suho travo. Takšna gnezda je mogoče najti tudi na površini. Bolj redka, a tudi primerna so prazna voluharjeva gnezda. Tu pa se začne prva velika nesreča čmrljev. Večina matic, ki se srečajo v že pripravljenih in zasedenih gnezdih, se namreč med seboj pomori. V enem panju sem nekoč našel celo pest mrtvih matic, ki so se naslednjo pomlad vrnile v staro gnezdo. Za površinske čmrlje je lažje, saj vsako leto gnezdiijo drugod, zato

Foto: Tjaša Kotnik

se matice le redkokdaj srečajo s tekmicami. Tiste matice, ki so srečno preživele te ovire, pa čaka še večja nevarnost. Ustvariti morajo satovje in zalego. Zato morajo kar precej časa nabirati medicino in pelod na sicer redkih cveticah, takrat pa so zelo lahek plen skoraj vseh vrst ptičev.

Pri nas srečno prezimi večina matic, zato se v začetku pomladi tolažimo, da bo bolje, a smo vedno razočarani. Že po nekaj dneh se živahen prelet matic tako razredči, da smo ljubitelji čmrljev lahko žalostni. V mojem čmrljaku je vedno pripravljenih 17 lesenih panjičev, primerno napolnjenih z razrezanim suhim mahom in nekaj celicami starega ohranjenega satja, da matica lahko shrani medicino, če to želi, če ne, pa naredi svoj lonček. Predlani se je v te panje samih naselilo osem matic, a je že po tednu dni ostala ena sama. Če kje po čudežu najdemo nedotaknjeno površinsko gnezdo, je najvarneje, da ga še isti dan ogrebemo, kajti če tega ne storimo, je prej ali slej zanesljivo izgubljeno. Če najdemo zemeljske čmrlje na odprtem zemljišču, jih ne ogrebajmo, temveč jih zaščitimo s primerno mrežico, ki jo s količki trdno pritrdimo v zemljo. V gozdu pa je najbolje nanje namestiti kar nekaj večjih vej, seveda tako, da čmrlji lahko pridejo v gnezdo.

Ker se že vse življenje ukvarjam s čmrlji, so me v zrelih letih nekateri pogosto zasmehovali, češ, to je veselje za otroke. Kljub temu se zaščiti in negovanju čmrljev nikoli nisem odpovedal. Ker pa čmrljev polovico leta ni, imam v svojem čmrljaku 4-satni zastekljen opazovalni panj, da lahko v mrzlih dneh po mili volji opazujem zanimivo življenje čebel. Seveda je ta prostor ogrevan na približno 15 °C. Samo ljubiteljski čebelar sem že več kot 50 let. Čebelam nikoli ničesar ne jemljem, z veseljem pa jih hranim, kadar so lačne. Sem pač nekakšen posebnež, vedno zadovoljen z malenkostmi in nikoli obremenjen s pridobitništvom.

Ker že mladina na podeželju zaradi čedalje bolj redkih čmrljevih gnezd o teh žuželkah ne ve skoraj ničesar, že nekaj desetletij vabim spomladi učence bližnjih osnovnih šol na ogled čmrljev in njihovih gnezd. Ob tem jim povem, kako potrebne in koristne so te žuželke, seveda poleg čebel, za oprашevanje cvetja, ki ga čebele ne morejo oprášiti. Vesel sem, da otroke to zanima. Večkrat pride kak fantič še posebej k meni, da se podrobneje pomeniva.

Vsi ljubitelji narave moramo v svojih okoljih večkrat spodbujati ljudi k skrbi za ohranjanje vsega dobrega in lepega, kar nam je sploh še ostalo! ■

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

Čebelarjeva opravila v novembru

Franc Podrižnik, Kokarje, franjo.podriznik@gmail.com

Narava se je umirila. Prav tako tudi čebele, ki pa jih ob morebitnih toplih dneh okoli dneva spomina na mrtve še lahko opazimo, kako iščejo vire hrane na cvetovih, s katerimi smo se poklonili našim prednikom.

V panjih je mir. Čebelje družine so po večini brez zalege, stisnjene v gruči, ki se glede na zunanjo temperaturo krči in razteza. Čebele v notranosti gruče (brez zalege) morajo zunanjemu sloju čebel zagotavljati temperaturo, ki se ne sme znižati na manj kot 8 °C. Zato je temperatura v notranosti, odvisno od zunanjih temperatur, od 18 °C do 26 °C. Čebele v gruči menjajo položaj. Ko se zunanji sloj ohladi, se pomakne v notranost in nasprotno. Čebele uravnavajo temperaturo z drgetanjem mišičevja, za to pa potrebujejo energijo v obliki medu. Ker novembra navedno še ni hudega mraza, ta mesec porabijo manj kot 1 kg hrane.

Topel in sončen dan pritegne čebele na plano. Opazovanje čebel je tudi edino opravilo, ki si ga pri čebelah zdaj privoščim. Razveselim se vsake družine, ko vidim, kako oživi. Družinam, ki morda niso izletele, prisluhnem in narahlo potrkam na notranja vratca. Pomiri me značilen šum, ki se hitro umiri. Če sem v začetku oktobra opravil še zadnji hitri vpogled v družine in če na podlagi odpada varoj (testni vložek je dosegljiv od zunaj) lahko sklepam, da družina ni pretirano napadena s temi zajedavci, je trkanje po panju umirjene družine popolnoma odveč. V čebelnjak zaidem občasno tudi ob hladnejših dneh. Čebele so popolnoma mirne in neslišne. Šumenje družine, ki ne preneha, mi ob takšnih priložnostih vzbudi skrb, saj z družino nekaj ni v redu. Lahko je ostala brez matice, nemirne pa so tudi družine, ki so močnejše okužene z varojami. Tem družinam bom pozornost namenil ob prvi odjugi.

Razkuževanje pregradnega sata z obžiganjem

Od sredine novembra naj bi bile čebelje družine na območju celinske Slovenije brez zalege (na toplih območjih je to lahko še pozneje). To je pravi čas za zatiranje varoj z oksalno kislino. Če jih zatiramo po metodi sublimacije, lahko to storimo že prej, ko je v družini še zalega. Ker sublimacija deluje kontaktno, uničimo varoje, ki so na čebelah. Ta vmesna faza zatiranja je koristna ob hujski napadenosti družine (reinvazija). Kljub temu moramo sublimacijo ponoviti tudi v obdobju brez zalege, saj tako uničimo še preostale varoje. Ob izvajanju tega postopka pa mora čebelar uporabiti učinkovito zaščitno masko! Članek o sublimaciji je izšel v prejšnji številki Slovenskega čebelarja (SČ, št. 10/2013). Sam za zdaj varoje še zatiram po metodi kapanja. Navadno to storim šele proti koncu novembra ali decembra, po vsaj treh tednih hladnega vremena, saj želim biti prepričan, da v družinah res ni več zalege. V zadnji zalegi je tudi največ

Kapanje oksalne kisline v nakladnem panju

varoj, vendar oksalna kislina nanje ne deluje. Delovanje na varoje je kontaktno in prek prebavnega trakta čebel. Mešanica oksalne kisline s sladkorno raztopino povzroči v čebeljem prebavnem traktu poškodbe, zato jo je na eni generaciji čebel dovoljeno uporabiti samo enkrat. Glede koncentracije OK, doziranja in temperatur, pri katerih izvajamo kapanje, se držim navodil veterine. Mešanico pred uporabo segrejem na 30–35 °C in jo zlijem v termo posodo, da ostane topla do uporabe. Uporabljam iglo v dolžni sata, z dvema luknjicama na koncu. Igle, ki imajo eno luknjico na koncu in eno v sredini, niso primerne za črpanje mešanice OK iz termovke. Uporabnejše so za dozatorje, ki jih ponujajo trgovine s čebelarско opremo. Iglo pazljivo potisnem v ulico nekoliko pod zgornjimi letvicami satov, vse do prednje stene panja. Ob počasnem izvlačenju igle pazljivo pritiskam na brizgalko, da tekočina kaplja. V naseljeno ulico pokapam 5 ml raztopine, v manj naseljeno temu primerno manj, v nenaseljene pa ne kapam. V nakladnih panjih je preglednejše in lažje kapanje od zgoraj. Po poletnem zatiranju pustim testne vložke v panjih. Prav tako kot zatiranje je pomembna tudi diagnostika, saj moramo vedeti, v kakšnem stanju je družina pred zatiranjem in kako uspešno je bilo zatiranje. Najpomembnejše je zimsko zatiranje, saj čebeljo družino lahko toliko očistimo, da v njej ostane manj kot 50 varoj – to pa je tudi zeleni cilj.

Večina letošnjega medu je zdaj že kristalizirana. Nekateri prodajo tudi takšnega. Večina kupcev, predvsem tisti, ki so navajeni na lepo tekoč med iz trgovin, pa tega, žal, še ne sprejema. Vsekakor bi bilo smiselno razmisliti tudi o promociji kristalizirane medu. Res je sicer, da pri kristaliziranem medu niso v celoti izražene njegove senzorične lastnosti. Ne vidimo prave barve, čistosti, viskoznosti ... Zaradi tega moramo med pravilno pripraviti za kupca. Med je produkt živalskega izvora in s časom izgublja kakovost, zato je njegovo trajanje omejeno. Merilo za ugotavljanje kakovosti medu je stopnja HMF-a (hidroksimetilfurfural). Ta se povečuje odvisno od časa in temperature. Če med hranimo pri sobni temperaturi,

Medeni zajtrk na OŠ Šmartno ob Dreti

Dopolnilna dejavnost na kmetiji - priložnost za izboljšanje ekonomičnosti

Tanja Magdič*, tanja.magdic@czs.si

Zakon o kmetijstvu (Ur. l. RS, št. 45/08) opredeljuje dopolnilno dejavnost na kmetiji kot dejavnost, povezano s kmetijstvom oziroma z gozdarstvom, ki kmetiji omogoča boljšo rabo njenih proizvodnih zmogljivosti ter delovne sile članov kmetije in zaposlenih na njej. **Čebelarstvo je v 69. členu Zдох-2 opredeljeno kot osnovna kmetijska dejavnost. V osnovno kmetijsko dejavnost sodita pridelava čebeljih pridelkov (med, cvetni prah, matični mleček, surov propolis, čebelji vosek, med v satju) in vzreja čebeljih družin in matic.**

Po Zakonu o kmetijstvu je dopolnilna dejavnost na kmetiji tista dejavnost, ki je povezana z osnovno kmetijsko dejavnostjo, torej jo lahko registriramo, če že opravljamo osnovno kmetijsko dejavnost. V primeru čebelarstva tako lahko o dopolnilnih dejavnostih govorimo takrat, kadar gre za dejavnosti, ki so povezane z osnovno, tj. z vzrejo čebel in pridelavo čebeljih proizvodov. V Uredbi o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (Ur. l. RS, št. 61/05; v nadaljevanju Uredba) so jasno navedene dejavnosti, ki se štejejo med dopolnilne dejavnosti na kmetiji, vključno s pogoji za njihovo opravljanje in z omejitvami glede obsega za posamezno dopolnilno dejavnost.

Dopolnilna dejavnost in registracija

Dopolnilna dejavnost na kmetiji zahteva ustrezno registracijo na upravni enoti, na davčnem uradu priglasimo način ugotavljanja davčne osnove, AJPESU pa sporočimo vrsto dejavnosti, ki jo opravljamo. Če izdelujemo alkoholne pijače, je potrebna še registracija na pristojnem carinskem uradu in obračunavanje trošarine.

Pogoji za opravljanje dopolnilne dejavnosti

Pogoji za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji so določeni v IV. poglavju Uredbe o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji in v 99. členu Zkme-1 (Ur. l. RS, št. 45/2000; v nadaljevanju Zkme-1). **Katere pogoje moramo izpolnjevati, je odvisno od vrste dejavnosti, ki jo opravljamo.** Če se ukvarjamo samo s čebelarstvom (in nimamo primerljivih površin), po zdaj veljavni uredbi lahko registriramo samo dejavnost pre-

Foto: MB

Peka medenjakov kot dopolnilna dejavnost.

delave medu in čebeljih pridelkov (šifra SKD 10.890). Sem sodi tudi izdelava medenih pijač: žgane pijače (11.010), sadna vina in podobne fermentirane pijače (11.030). Ob izpolnjevanju dodatnih pogojev, ki jih določa Uredba, pa je možna tudi registracija medičarstva in svečarstva, peke medenjakov itd.

Letni dohodek iz dopolnilnih dejavnosti na člana kmetije ne sme presegati 1,5 povprečne letne plače na zaposleno ali zaposlenega v Republiki Sloveniji v prejšnjem letu, na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost pa ne sme presegati treh povprečnih letnih plač na zaposleno ali zaposlenega v Republiki Sloveniji v prejšnjem letu (99. člen Zkme-1).

V pripravi nova Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilne dejavnosti

V pripravi je že nova uredba, ki bo čebelarjem z najmanj desetimi čebeljimi družinami omogočala širši nabor dejavnosti, povezanih s čebelarstvom. Nova uredba bo čebelarjem poleg predelave medu omogočala tudi registracijo čebelarskega turizma (apiturizma), ki je v zadnjih letih postal izjemno priljubljen. Uredba naj bi bila sprejeta do konca tega leta. Postopek prijave lahko spremljate na spletni strani: <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/edemokracija.euprava>.

Obdavčitev

Če opravljate dopolnilno dejavnost, imate možnost ugotavljanja davčne osnove po normiranih odhodkih (70 % normiranih odhodkov) ali z vodenjem knjig (po dejanskih prihodkih in odhodkih), ni pa mogoča pavšalna obdavčitev. Ne glede na to za kakšen način ugotavljanja davčne osnove se od-

* svetovalka JSSČ za ekonomiko

OSNOVNA KMETIJSKA DEJAVNOST = PRIDELAVA

Med, med v satju, cvetni prah, matični mleček, čebelji vosek, surov propolis, čebelje matice, čebelje družine

DOPOLNILNA KMETIJSKA DEJAVNOST = PREDELAVA

Medene pijače, mešanice medu, cvetnega prahu, matičnega mlečka, propolis tinktura, med z različnimi dodatki (suho sadje, oreščki, rdeča pesa, ameriški slamnik ...), čebelarstvo turizem ...

ločimo, pa je potrebno izstavljati račune. Tako lahko npr. davčno osnovo za osnovno kmetijsko dejavnost (pridelava, vzreja čebel) ugotavljamo po pavšalu (izstavitev računov ni potrebna), za dopolnilno dejavnost (predelavo čebeljih pridelkov) pa po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih ali na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov.

Vodenje poslovnih knjig in obdavčitev po dejanskih stroških

V primeru, da ugotavljate davčno osnovo **po dejanskih stroških**, morate voditi poslovne knjige, v katerih evidentirate vse prihodke in odhodke. Poslovne knjige lahko vodite po sistemu dvostavnega oz. enostavnega knjigovodstva. V takšnem primeru morate, ne glede na način vodenja poslovnih knjig, oddati davčni upravi letno poročilo do 31. marca tekočega leta za preteklo leto (bilance, letno poročilo). Iz teh poročil je razviden »ostanek dohodka«, ki predstavlja davčno osnovo.

Obdavčitev na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov

S 1. januarjem 2013 se je spremenil način obdavčevanja dohodka iz dejavnosti na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov. Zavezancem je v primeru ugotavljanja davčne osnove po normiranih odhodkih obračunanih 70 % normiranih stroškov, od preostalih 30 % pa je obračunan 20 % davek, ki je dokončen in se ne všteva v dohodnino. Zavezanci za davek, ki davčno osnovo od dohodka iz dejavnosti v letu 2013 ugotavljajo na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, plačujejo mesečne oz. trimesečne obroke akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti glede na višino predhodno izračunane akontacije za leto 2013. Višina predhodne akonta-

cije za leto 2013 je določena na podlagi dohodka iz dejavnosti iz prejšnjega davčnega obdobja oz. z izračunom predvidene davčne osnove, višine akontacije ter obrokov akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti ob začetku opravljanja dejavnosti.

Če je višina izračunane akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti za davčno leto manjša ali enaka znesku 400 EUR, je treba obroke akontacije obračunavati in plačevati za trimesečno obdobje. Če je višina izračunane akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti za davčno leto večja od 400 EUR, pa je treba obroke akontacije obračunavati in plačevati za mesečno obdobje. Obrok dospe v plačilo zadnji dan obdobja obroka, plačan pa mora biti najpozneje do 10. dne v mesecu, ki sledi obdobju obroka. Če je to praznik ali dela prost dan, mora biti obveznost plačana prvi naslednji delovni dan. **Davčni obračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti je treba za vsako koledarsko leto predložiti najpozneje do 31. marca naslednjega leta oz. v zakonskem roku za predložitev obračuna v posebnih primerih.**

Izdelava medenih pijač – poleg dopolnilne dejavnosti je potrebna registracija proizvodnje alkoholnih izdelkov.

Foto: MB

Kmetija mora za opravljanje dopolnilne dejavnosti imeti odprt svoj transakcijski račun na podlagi ZAKONA O DAVČNEM POSTOPKU (ZDavP-2-UPB4), stran 1437, VI. poglavje 37. člen.

Dopolnilna dejavnost in plačilo prispevkov

Zavarovanec, ki sicer opravlja dopolnilno dejavnost, v vašem primeru čebelarstvo, in je vključen v obvezno zdravstveno zavarovanje bodisi kot kmet, upokojenec, brezposelna oseba ali kako drugače, je vedno sam zavezanec za **plačilo pavšalnega prispevka za pokojbo pri delu in poklicno bolezen**, ki ga mora poravnovati mesečno v višini **0,3 % od višine bruto povprečne plače RS za mesec oktober preteklega leta**. V letošnjem letu tako znaša mesečni prispevek 4,55 EUR. Ta prispevek se plačuje v pavšalnem znesku, neodvisno od tega, ali se davčna osnova ugotavlja na podlagi normiranih odhodkov ali na podlagi vodenja knjig.

Alkoholne pijače in trošarina

Čebelar, torej fizična oseba, ki proizvaja in prodaja alkoholne pijače (medeni liker, propolis, medeno žganje ...), se mora poleg registracije dopolnilne dejavnosti pri upravni enoti (registracija proizvodnje alkoholnih pijač) v skladu z **62. členom ZTro pri krajevno pristojnem carinskem uradu registrirati tudi kot proizvajalec alkoholnih izdelkov ter v skladu s 33. do 35. členom ZTro obračunavati**

in plačevati trošarino. V skladu s prvim odstavkom 45. člena tega zakona se čebelar, ki ima v skladu z Uredbo o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji pri upravni enoti registrirano dopolnilno dejavnost »predelava kmetijskih pridelkov, medu in čebeljih pridelkov, izdelava pijač, žganih pijač« ne šteje za malega proizvajalca (prijava kotla in plačilo pavšalnega prispevka za kotel), ker opravlja proizvodnjo alkohola in alkoholnih pijač v okviru dejavnosti, registrirane v skladu s predpisi o kmetijstvu.

V praksi se srečujemo s primeri, da žganje, medeni liker, propolis, medeno žganje ipd. izdelke na trgu prodajajo fizične osebe, ki so sicer registrirane kot mali proizvajalci žganja, vendar po predpisih o kmetijstvu nimajo registrirane ustrezne dopolnilne dejavnosti – torej jim pri upravni enoti ni bila izdana odločba za opravljanje dopolnilne dejavnosti »predelava kmetijskih pridelkov, medu in čebeljih pridelkov, izdelava pijač, žganih pijač«. V tem primeru te osebe proizvedenega žganja ne smejo prodajati na trgu, temveč ga lahko proizvajajo samo za svojo uporabo.

Podrobnejše informacije v zvezi z izpolnjevanjem teh obveznosti dobite na spletni strani http://www.carina.gov.si/si/informacije/podjetja/trosarine/obracunavanje_in_zavarovanje/ ter pri krajevno pristojnem carinskem organu. ■

Viri: www.durs.gov.si, Odgovor Generalnega carinskega urada

Čebelarski turizem – priložnost za dodatni zaslužek

Tanja Arih Korošec, tanja.arih@aritours.si

Čebelarski turizem oz. tako imenovani apiturizem se zavzema za razvoj in promocijo zelenega, ekološkega, trajnostnega turizma. S pojavom in razvojem apiturizma se oblikuje povsem nova dimenzija pojmovanja turizma, potovanj in počitnic (pomembno) njihovih učinkov. **Čebelarski turizem je ključni del zelenega gospodarstva in s tem turistični produkt, ki temelji na inovativnosti, razločevalni prednosti in visoki dodani vrednosti. Obsega okoljski, družbeni, gospodarski in podnebni vidik, torej vse štiri temelje trajnostnega turizma.** Prav te prvine trajnostnega razvoja so tudi največja konkurenčna prednost. Temelj uspešnega razvoja apiturizma je povezovanje čebelarstev, ponudnikov turističnih proizvodov, turističnih društev, lokalnih skupnosti in države ter partnerski nastop pri oblikovanju ponudbe, njenem umeščanju in trženju.

ApiRoutes je blagovna znamka, ki jo razvijata in tržita Čebelarska zveza Slovenije (ČZS) in potovalna agencija Aritours. ApiRoutes so čebelarska potovalna, čebelarske ekskurzije, treningi in programi za dobro počutje, ki navdihujejo, izobražujejo in bogatijo življenje ne samo čebelarskih društev in zvez, torej čebelarjev, za katere so bili tudi ustvarjeni, ampak vse bolj tudi splošne javnosti, saj na zelo privlačen in čuten način približujejo Slovenijo kot zeleno destinacijo in državo gostoljubnih ljudi, predvsem pa kot domovino odličnih čebelarjev z bogato apikulturo in stoletnimi čebelarskimi praksami in izkušnjami, ki uživajo spoštovanje in sloves po vsem svetu.

ČZS je kot ena izmed najbolje organiziranih nacionalnih čebelarskih zvez v svetu izjemno spoštovana in priznana, še posebej po tem, da naši čebelarji čebelarijo »z dušo«, da so naši čebelji pridelki narav-

ni, da ohranjamo in varujemo našo avtohtono kranjsko sivko kot eno od najbolj zaželenih vrst čebel na svetu. Aritours pa na drugi strani s svojim znanjem in dolgoletnimi izkušnjami na področju oblikovanja turističnih produktov, izvedbe in trženja potovanj omogoča, da naravne in kulturne danosti Slovenije, čebelarstvo in tradicijo in željo po potovanjih v zelene, zdrave in prijazne države občutimo kot **ново potovalno izkušnjo, kot čebelarstvo doživetje**.

Komu so namenjena čebelarstvo doživetja?

- Domačim in tujim čebelarjem,
- domačim in tujim turistom,
- populaciji od 0 + X let,
- posameznikom in skupinam,
- poslovnemu svetu,
- različnim društvom, organizacijam ...

Nacionalna podpora razvoju čebelarstva oz. trajnostnega turizma

Apiturizem podpirajo tudi **Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Direktorat za turizem in internacionalizacijo, SPIRIT Slovenija, Sektor za turizem in Ministrstvo za zunanje zadeve**.

Certificiranje ponudnikov apiturizma

Ena od usmeritev zelenega turizma je tudi označevanje počitnic in potovanj. Ljudje prisegajo na oznake pridelano lokalno, bio, eko, organsko, zdravo. Tovrstne oznake poznamo tudi v Sloveniji – vendar prilagojene apiturizmu. Celosten pristop k odgovornemu turizmu označuje doživetja glede na njihove vplive na okolje, kulturo in družbo.

Slovenija je prva in za zdaj edina država, ki uvaja certificiranje ponudnikov apiturizma. Certifikati odličnosti zagotavljajo nadzor nad ponudbo in kakovostjo storitev ter spodbujajo konkurenčnost. Letos smo uspešno certificirali že 23 ponudnikov.

Ob certificiranju presojamo specializiranost in usmerjenost dejavnosti različnih ponudnikov, npr. kmetij, muzejev, prodajaln, in izpolnjevanje meril za

Čebelarstvo muzej – ena izmed možnosti čebelarstva turizma.

pridobitev certifikata dobrega ali odličnega ponudnika apiturizma. **Ena, dve ali tri čebelice označujejo izpolnjevanje osnovnih pogojev, urejenost objektov ponudnika in okolice, ekološko ali biodinamično čebelarjenje, sposobnost privlačne predstavitve dejavnosti in produktov, inovativnost embalaže, zmožnost ustvariti čebelarstvo doživetje s prviniami presenečenja ipd.** Certificiranje je nadvse pomemben del razvoja čebelarstva turistične ponudbe, saj vpliva tako na povečanje kakovosti kot tudi na večjo konkurenčnost.

Pogoji za pristop k certificiranju

Poglavitni pogoji za pristop k certificiranju: aktivno izvajanje čebelarstva turizma, prostor, primeren za sprejem gostov/obiskovalcev bodisi v naravi bodisi v stavbi, urejen dostop do apiturizma, uporaba materialov, prijaznih do narave ...

Dejavniki, ki vplivajo na pridobitev certifikata z eno, dvema ali tremi čebelicami:

- **Izpolnitev poglavitnih zahtev:** usmeritvene table, urejenost okolice in prostorov, urejenost čebelarja, urejenost toaletnih prostorov.
- **Dodana vrednost čebelarstvu turizmu:** usmeritev v ekološko, biodinamično čebelarjenje.
- **Retorične sposobnosti** odgovorne osebe/čebelarja – sposobnost predstavitve, nagovora, vodenja po posestvu. Znanje več jezikov (slovenščina, angleščina, nemščina ...), pestra izbira medenih izdelkov, prostor, urejen z naravnimi materiali ..., skrb za lično in privlačno embalažo medenih izdelkov.
- **Ustvarjanje čebelarstva doživetij:** specializiranost/usmeritev, doživljajsko vodenje po čebelarstvu, razvoj inovativnih izdelkov, lično dekoriran prostor, degustacija pijače v ličnih kozarcih, pokušnja domačih dobrot/specialitet, darilca kot znak pozornosti za obiskovalce.
- **Dodatna ponudba:** nabor storitev, dejavnosti, izdelkov, ki jih ponuja posamezen čebelarstvo turizem (specializiranost, prijazen za obisk različno velikih skupin, primeren za otroke, možnost obiska v vseh letnih časih in vremenskih razmerah, tip čebelnjaka in število panjev/čebelnjakov, opazovalni panj, gostinska ponudba, prenočišča, trgovina: možnost nakupa čebeljih pridelkov in izdelkov, trgovina s čebelarstvo opremo, možnost izobraževanja, izbira medenih izdelkov, vrste medu, degustacija, možnost ustvarjalnih delavnic: peka medenjakov, izdelava svečk, poslikava panjskih končnic, zaščitne obleke za obiskovalce, prva pomoč, animacijski program, glasba, multivizija, fotogalerija, apiterapija – masaža, piki, komora ..., kozmetika, darilni program, muzej, vodenje, nasad medovitih rastlin, zelišč, učna čebelarstvo pot, inovativnost produktov, uporaba slovenskega kozarca za med, posebnosti/drugo). ■

lahko kritično mejo doseže po dveh letih (pravilnik o medu SMGO). Pri pregrevanju na več kot 40 °C med zelo hitro izgublja kakovost. Poleg zvišanega HMF-a so v medu uničene tudi bioaktivne snovi (vitamini, minerali, encimi ...), zato medu ne utekočinjamo pri temperaturi več kot 40 °C. Pomemben je tudi čas segrevanja, zato strjen med talim le enkrat. Za ta namen so najuporabnejše certificirane industrijske naprave, kot so toplotne komore, potopni grelci in grelni kablji, pri katerih obstaja možnost kontroliranega taljenja z nastavitvijo temperature. Ker so te naprave nekoliko dražje, si največkrat sami izdelamo komore za taljenje s toplim zrakom. Pomembno je, da uporabimo primerne materiale (ognjevarne), temperaturno tipalo in termostat, ki bo omogočal kontrolirano taljenje. Tudi pri utekočinjanju kristaliziranega medu se držimo načela: »V deviškem satju dozorel med ima prvinske kakovostne lastnosti. Zelo pomembno je, da čebelar v procesu dela s čebelami, točenja, skladiščenja in pakiranja, te lastnosti ohrani.«

V letošnjih nasvetih sem že nekajkrat omenjal razkuževanje panjev, opreme in čebelnjaka. Po končani sezoni je dela pri čebelah manj in tudi temperature niso prenzizke, zato to še lahko storimo. Nenaseljene panje, odvzete matične rešetke, pitalnike in druge dele panja najprej mehansko očistim voščin in nanosov propolisa. Nato panje in drugo opremo, ki dopušča takšno temperaturno obdelavo, temeljito obžgem s plinsko spajkalko oz. z brenerjem. Leseni deli so zadovoljivo razkuženi, ko les počrni. Dobro je treba obžgati zlasti vogale in skrita mesta. Ob morebitni kužni bolezni izvedemo še kemično obdelavo s kuhanjem v 2–4-odstotni lužni raztopini (2 kg NaOH/100 l vode). V takšni raztopini razkužimo tudi opremo, ki ne prenese obžiganja z ognjem. Točilo in druge večje dele pomijemo z vročo vodo in detergentom ter jih temeljito speremo. Ti postopki so del dobre čebelarke prakse in eden izmed pogojev za zdrave čebelje družine. Razkuževanje je tudi del smernic dobrih higienskih navad (HACCP), ki

bi jih moral v postopkih pridelave hrane upoštevati vsak čebelar. Smernice zajemajo še druga področja. Obrazce smernic (lahko imamo tudi svoje obrazce za vodenje notranjega nadzora v čebelarstvu) naj bi vsak čebelar izpolnil vsako leto, pokazati pa jih mora ob morebitnem obisku inšpektorjev. Pokazati jim mora tudi vzorce medu, ki ga je dal v promet. Od vsakega lota (L) medu je treba arhivirati dva vzorca po 250 g (za SMGO pa štiri vzorce): http://www.czs.si/czs_smernice.php?sif_ob=11.

Propolis ali zadelavina je snov iz smol, voskov, eteričnih olj in drugih snovi, s katero čebele zatesnijo odprtine proti prepihu, prevlečejo notranjost panja in tudi satne celice, preden jih matica zaleže. Z njim prevlečejo tudi tujke, ki jih ne morejo odstraniti. Propolis deluje antibakterijsko in ga imamo za naravni antibiotik (na nalepkah sicer ne smemo zapisati njegovih zdravilnih lastnosti). Praviloma naj propolisa, ki je ostrgan s panjskih delov (npr. ob čiščenju panjev in opreme), ne bi uporabljali za osebne namene. Za ta namen ga pridobivamo z mrežicami iz ustreznega materiala, ki jih vložimo nad satje. Po odvzemu mrežice zamrzemo in nato z drgnenjem izločimo propolis. Tudi sicer propolisa ni priporočljivo strgati v naseljenih panjih, ker s tem v njih poslabšamo življenjske razmere čebel.

Konec oktobra in v začetku novembra je pravi čas za sajenje drevesnih vrst medovitih rastlin. Tega se lahko organizirano loti tudi čebelarstvo društvo v sodelovanju z Zavodom za gozdove. V sodelovanju z lokalno skupnostjo lahko medovite rastline posadimo tudi v drevoredih, parkih in na drugih javnih površinah.

Novembra poteka tradicionalna akcija »medeni zajtrk«. Povežimo se z vodstvi šol in sodelujmo, saj s tem krepimo vedenje o čebelarstvu. Z jesenjo so znova začeli delovati čebelarški krožki. Zavedati se moramo, da so krožkarji skupaj s svojimi starši najboljši glasniki čebelarstva. Tudi če takoj še ne bodo postali pravi čebelarji, se bodo pozneje vračali k čebelah ali pa bodo imeli pozitiven odnos do njih in njihove vloge v naravi. Zato jih podprimo! ■

Mehansko čiščenje voskovnih prizidkov

Propolis na mrežici plodiščnih vrat

Veterinarski nasveti za november

Alenka Juric*, alenka.juric@vf.uni-lj.si

V tem letu nismo opazili večjih problemov z varojami. To je bila verjetno posledica dolgotrajne zime, zaradi česar je bil razvoj varoj poznejši, pa tudi naravne prekinitve zaleganja matic v rojivem letu. Tisti čebelarji, ki jim še ni uspelo preveriti stopnje napadenosti čebeljih družin z varojami, naj to storijo čim prej. Jeseni je dopustna meja napade-

nosti odraslih čebel z varojami manj kot šest varoj na 300 čebel. Če je napadenost večja, je treba ob ugodnih vremenskih razmerah takoj opraviti še zadnje zdravljenje čebeljih družin, ki so brez zalege. Svetujem vam, da se o tem posvetujete z veterinarjem NVI, pristojnim za vaše območje, tako da vam bo po svoji strokovni presoji predpisal zdravilo in metodo zdravljenja, vi pa seveda upoštevajte njegovo navodilo! ■

* dr. vet. med., VF NVI enota Celje

Z enotnim zatiranjem varoj skrbimo za zdravje čebel in varno hrano

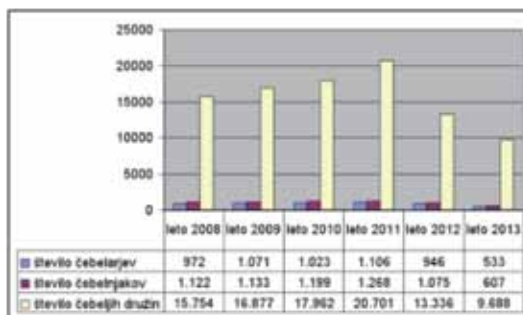
Alenka Juric*, alenka.juric@vf.uni-lj.si

V zimskem obdobju, ki je pred nami, v naši državi končujemo šestletni program zatiranja varoj pri čebelah, ki smo ga izvajali na podlagi uredbe. Poglavitni namen enotnega zdravljenja čebel s preskrbo brezplačnih posameznih vrst zdravil in sledljivostjo uporabe vseh vrst zdravil je bil zagotoviti čim boljše zdravstveno stanje čebel in zdravstveno ustrezne čebelje pridelke.

Na območju celjske regije nam je v program zatiranja varoj v prvih štirih letih enotnega zatiranja uspelo vključiti večino naših čebelarjev in njihovo število se je iz leta v leto povečevalo, v zadnjih dveh letih pa smo ob razočaranju čebelarjev nad učinkovitostjo zdravljenja z zdravilom z učinkovino timol (to je bilo v večini čebelarstev prvič uporabljeno leta 2011) zaznali znatno zmanjšanje zanimanja za zdravila, določena v programu.

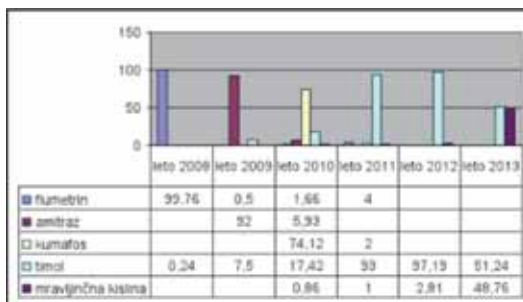
Ugotovljeno je bilo, da večina čebelarjev ni bila pripravljena uporabiti zdravil, ki so manj učinkovita in zahtevajo več časa, znanja, izkušenj in natančnosti tako pri ugotavljanju napadenosti družin z varojami kot tudi pri izvajanju zdravljenja. Število čebeljih družin, za katere smo izdali brezplačno zdravilo, se je namreč v prvih štirih letih povečalo za približno četrtno, nato pa se je v zadnjih dveh letih zmanjšalo za približno 50 odstotkov (graf 1).

V obdobju enotnega zatiranja varoj od leta 2008–2013 so bila v programu zdravljenja varoze za posamezno leto za čebelarje določena brezplačna zdravila, ki vsebujejo zdravilne učinkovine, navedene v

Graf 1: Število čebelarjev, čebelnjakov in čebeljih družin, ki so bili od 2008–2013 na območju NVI Celje vključeni v program zatiranja varoj na podlagi uredbe.

grafu 2. V zadnjih treh letih so lahko čebelarji po tem programu prejeli le tista brezplačna zdravila, ki so

Graf 2: Odstotek posameznih vrst zdravilnih učinkovin, izdanih od leta 2008–2013 za poletno zatiranje varoj na podlagi uredbe na območju NVI Celje

* dr. vet. med., VF NVI enota Celje

primerna tudi za zatiranje varoj v ekološkem načinu čebelarjenja, in sicer zdravila z učinkovino timol, mravljinčno ali oksalno kislino. Čebelarji, ki v tem obdobju niso želeli uporabljati zdravil, ki smo jih izdajali v okviru uredbe, so lahko za svoje čebelje družine kupili zdravilo z učinkovino kumafos. Leta 2011 je bilo takih čebelarjev oz. čebeljih družin na celjskem območju približno odstotek, leta 2012 približno 10 odstotkov, leta 2013 pa približno 25 odstotkov.

Ugotavljamo, da obstajajo velike razlike v napadenosti čebeljih družin z varojami, in sicer tako med družinami in čebelarstvu kot tudi med območji. Za uspešno preprečevanje varoze čebel je treba čebelje družine zdraviti pravočasno, ob uporabi zdravil z učinkovino timol ali mravljinčne kisline pa je treba zdravljenje v obdobju zaleganja tudi ponoviti oziroma družine dodatno zdraviti. Nujno je vse čebelje družine zdraviti tudi v jesensko-zimskem obdobju, ko so te brez zalege. Za zatiranje varoj pri čebeljih družinah brez zalege pozimi 2012/2013 in za dodatno spomladansko-poletno-jesensko zatiranje varoj so čebelarji v letu 2013 lahko v okviru sredstev, ki so bila za to namenjena po programu uredbe, prejeli brezplačno oksalno kislino (tabela 1).

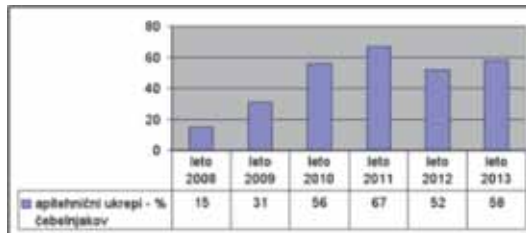
Tabela 1: Število čebelarjev, čebelnjakov in čebeljih družin, vključenih v enotni program zatiranja varoj z oksalno kislino za zimsko zatiranje v obdobju 2012/2013 in za dodatno poletno zatiranje varoj v letu 2013 na območju NVI Celje

	Zimsko zatiranje varoj v obdobju 2012/2013	Dodatno poletno zatiranje v letu 2013
Število čebelarjev	527	465
Število čebelnjakov	608	506
Število čebeljih družin	10.448	8.360

Med veterinarskimi kliničnimi pregledi čebeljih družin smo vsako leto pri približno 3 do 5 odstotkih čebelarstev spremljali tudi delo čebelarjev v okviru programa varoza, predvsem skladnost njihove kontrole napadenosti družin z varojami in skladnost zdravljenja čebel s sprejetim programom.

V primerjavi z obdobjem od leta 2008–2011 se je v letih 2012 in 2013 zmanjšalo število čebelarjev, pri katerih je bilo med veterinarskim pregledom ugotovljeno, da redno spremljajo in ugotavljajo stopnjo napadenosti čebeljih družin z varojami. V primerjavi z letom 2008 se je njihovo število zmanjšalo za približno 50 odstotkov, nasprotno pa se je v istem ob-

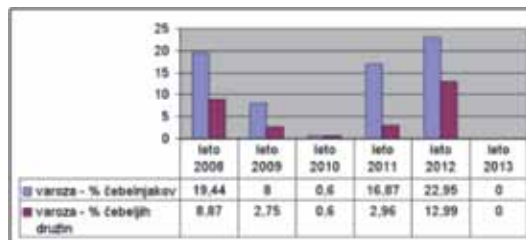
dobju za 40 odstotkov povečala skladnost uporabe izdanih zdravil. Za enak delež se je povečalo tudi število čebelarstev, v katerih so čebelarji preprečevali razvoj varoj z različnimi apitehničnimi ukrepi (graf 3).

Graf 3: Odstotek pregledanih čebelarstev, v katerih so čebelarji od leta 2008–2013 za zmanjševanje števila varoj pri čebeljih družinah izvajali apitehnične ukrepe na območju NVI Celje.

Med veterinarskimi pregledi smo nezadostno oskrbo s hrano in premajhen obseg zalege ugotovili pri približno 30 odstotkih pregledanih čebeljih družin. To je bilo očitnejše pri družinah, ki so bile zdravljene z zdravilom z učinkovino timol in mravljinčno kislino s kratkotrajnim izhlapevanjem kisline, zlasti ob hkratnem pomanjkanju kakovostne beljakovinske hrane ali če je bila v družini stara matica.

Največjo napadenost z varojami in največje število pojavov varoze smo pri klinično pregledanih čebeljih družinah ugotovili ob uvedbi enotnega programa leta 2008 in ob uvedbi enotnega zatiranja z zdravili z učinkovino timol in mravljinčno kislino leta 2011 in 2012 (graf 4).

Graf 4: Odstotek čebelnjakov in čebeljih družin na območju NVI Celje, pri katerih je bila od leta 2008–2013 med kliničnim pregledom čebeljih družin ugotovljena varoza čebel.

Zdravstveni problemi so bili ugotovljeni v čebelarstvih, v katerih ni bilo izvedeno zimsko zdravljenje čebel in v katerih ni bilo pravočasno, še pred zadnjim točenjem medu, izvedeno dodatno zdravljenje čebeljih družin, ki so bile bolj napadene z varojami, pa tudi na tistih območjih, na katerih čebelarji varoj niso zatirali sočasno, zaradi česar so se pojavljale reinvazije.

Rezultati enotnega zatiranja varoj na območju celjske regije so tudi v praksi potrdili naša predvidevanja, da so varoje v precejšnji meri odporne na zdravila z učinkovinama amitraz in flumetrim, predvsem

zaradi nepreudarne uporabe teh zdravil in pomanjkljive sledljivosti njihove uporabe v prejšnjih letih. Hkrati se je potrdila naša domneva, da je zdravilo z učinkovino kumafos učinkovito, ker ga v večini čebelarstev v preteklosti niso uporabljali, in da je takšno zdravilo, predvsem zaradi preproste in varne uporabe, za večino čebelarjev tudi sprejemljivo. Ugotovili smo, da je zatiranje varoj z zdravili, ki vsebujejo hlapljive učinkovine (timol in mravljinčno kislino), veliko

zahtevnejše in da za večino čebelarjev način zdravljenja po doslej znanih metodah ni sprejemljiv, ker jim ob našem načinu čebelarjenja primanjkuje časa za redno kontrolo napadenosti družin z varojami in za večkratno zdravljenje. Da bi ta način zdravljenja lahko izvajali v večjem obsegu, bo treba tudi zato, da bi zmanjšali tveganje za zdravje čebel in čebelarjev, pridobiti znanstveno podkrepljene preprostejše metode zatiranja tudi v AŽ-panjskem sistemu. ■

ČEBELARSKI TURIZEM

Čebelarški raziskovalno-izobraževalni center Univerze Guelph v Ontariu

Če si čebelar, to je človek, ki je predan čebelam, potem s težavo preživiš dan brez njih. Tako je bilo tudi med mojim potepanjem po Kanadi, saj sem se zaman oziral po čebelah. Med sprehodi po parkih jih namreč na rastlinah, ki so sicer zanje zelo zanimive, skoraj ni bilo opaziti. To se mi je zdelo zelo nenavadno, saj pri nas opaziš čebele na vsakem koraku, in to tako v mestu kot na podeželju.

Študenti pri raziskovalnem delu

Cilj mojega obiska v Kanadi je bilo mesto Guelph oz. tamkajšnja univerza, na kateri se ukvarjajo z raziskovanjem čebel. V univerzitetni čebelarški raziskovalni center sodita laboratorij za študij molekularne biologije in čebelnjak s spremljajočimi objekti, ki stojijo v lepem naravnem okolju na robu mesta v bližini botaničnega vrta. Obsega približno hektar površine, v stavbah pa so poleg predavalnic in prostorov za raziskovanje tudi prostori za opravljanje čebelarške dejavnosti z vso potrebno opremo.

Čebelarstvo raziskovanje in izobraževanje na Univerzi Guelph je mednarodno priznано in je del dolgotrajne čebelarške tradicije, katere začetki segajo v leto 1894. Že leta 1920 so zgradili posebno poslopje za raziskovanje čebel, to pa je bilo tudi prvi takšen objekt v Severni Ameriki. Leta 1966 so čebelarške objekte preselili na zdajšnjo lokacijo na Rdu

Pri poučevanju kot učni pripomoček ne uporabljajo živih čebel v opazovalnih panjih, temveč le fotografije satov s čebelami.

stone. Ti objekti so edinstveni ne samo v Ontariu, ampak tudi v Kanadi. Pohvalijo pa se lahko, da so edina univerza oz. edini raziskovalni center v državi, ki se lahko ponaša s čebelarstvo infrastrukturo.

Kljub temu da nisem bil posebej dogovorjen, me je prav prijazno sprejel upravnik čebelnjaka g. Paul Kelly. Razkazal mi je celoten center in mi pojasnil, s katerimi raziskavami se ukvarjajo. Na področju zati-

Tudi buckfaške čebele so zelo mirne.

Med, ki ga pridelajo v svojih čebelnjakih, tudi prodajajo. Opaziti je mogoče, da zakonodaja glede označevanja ni tako stroga kot pri nas.

ranja varoj raziskujejo vplive eteričnih olj na te pršice. Prav tako preučujejo vpliv pesticidov na čebele. V zadnjih dveh letih so na letni ravni izgubili približno 35 odstotkov čebeljih družin, izgube pa pripisujejo predvsem varojam.

Kanadski časopisi so to poletje precej pisali o velikih izgubah čebel. Po mnenju čebelarjev so te predvsem posledica uporabe neonikotinoidov, ki so v tej državi še vedno dovoljeni. Čebelarstva zveza Ontaria (OBA) je zato začela akcijo podpisovanja peticije za prepoved tega pesticida. Ob tem naj dodam, da je v tej državi dovoljena tudi setev gensko spremenjenih rastlin. Sicer pa poseljenost s čebelami ni takšna kot v Sloveniji, zato obstaja tudi združenje čebelarjev (OHBP), ki sadjarjem in poljedelcem ponuja oprashaalni servis. Priporočene cene spomladanskega oprashaevanja so 70 dolarjev, poletnega pa 120 dolarjev na panj.

G. Paul Kelly mi je povedal, da imajo za raziskovalne in učne potrebe 300 čebeljih družin. Ker pridelajo precej medu, imajo v stavbi urejeno točilnico z avtomatsko linijo za odkrivanje satja in točenje medu ter polnilnico, čebelje pridelke pa tudi prodajajo. V centru opravljajo tudi raziskave uporabe medu v medicini. Čebelarji se po navadi ne moremo izogniti vprašanju, kako je z zatiranjem varoj. Povedal mi je, da za ta namen upora-

Slovenski čebelarji imamo dolgoletno in bogato čebelarstvo tradicijo, zato je prav, da z njo seznanimo tudi druge.

Utrinek s kmečke tržnice v St. Jacobsu, kjer je poleg medu mogoče kupiti tudi različne inovativne izdelke iz medu z dodatki.

bljajo sredstvo ApiLife Var in mravljinčno kislino, v obdobju, ko v družinah ni zalege, pa še oksalno kislino.

Poleg tega se ukvarjajo tudi z usposabljanjem čebelarjev, sprejemajo skupine ljudi, ki jih zanima čebele, veliko pa delajo tudi z mladimi ter jih seznanjajo z vlogo čebel v naravi. Tistim ljudem, ki jih je strah čebel, pomagajo tako, da ti z varnim stikom s čebelami premagajo strah pred njimi. Ukvarjajo se tudi z vzrejno dejavnostjo. Kot pravijo, imajo zelo dobro selekcijo buckfaških čebel.

Med drugim me je zanimalo, ali imajo morda kakšne stike s slovenskimi raziskovalnimi ustanovami. Povedali so mi, da z njimi nimajo nikakršnih stikov, da pa se zelo radi spominjajo dr. Jasne Kralj, edine Slovenke, ki je doslej končala podiplomski študij na tej univerzi. Leta 1998 je namreč uspešno zagovarjala magistrsko nalogo z naslovom »Selekcija čebel s hitrim razvojnim časom kot komponenta resistance na pršico varoj«.

Ljudje smo pač taki, da je pri sosedovih vedno vse boljše, svoje znanje, izkušnje in druge pridobitve pa tako radi dajemo v nič. Vendar bi bilo včasih dobro, da si nalijemo čistega vina in ugotovimo, da doma le ni tako slabo in da imamo marsikaj, česar drugi nimajo. Predvsem pa imamo posebno ljubezen do čebel očitno zapisano že v genih, zato se ni bati za prihodnost čebel pri nas, če se nam bo le uspelo izviti iz primeža kapitala velikih korporacij, za katere je veliko pomembnejši denar kot okolje.

Stane Plut

Osrednja stavba »Townsend House« v kompleksu stavb, namenjenih samo raziskovanju čebel

Ali 2,43 evra res ni nič?

Tak je naslov članka predsednika ČZS Boštjana Noča, objavljenega v SČ, št. 10/2013, in z njegovo vsebino se v celoti strinjam. Vesel sem, da smo tudi čebelarji uvrščeni med prizadete v naravnih nesrečah. O tem smo sicer sanjali dolga leta, vendar nismo bili uslišani. Gre za spoštljivo razumevanje MKO in za to sem ministrstvu hvaležen, prav tako pa tudi za vse, kar nam ponuja. To še posebej čutimo tisti, ki smo doživljali druge čase in ki prav zaradi tega čutimo velike pozitivne spremembe, predvsem v obdobju, odkar obstaja naš center v Lukovici z dobrim vodstvom in odličnim kolektivom.

Novi čebelarji – kaj smo pa mi?

Kot predsednica Kluba čebelarjev Slovenije se moram odzvati na uvodnik mag. Aleša Rodmana, objavljen v SČ, 10/2013. V našem življenju je politika nad stroko, monopol pa nad kakovostjo. Le tako si lahko predstavljam, da se je Obrtna zbornica Slovenije spustila na raven, da tipično kmetijski poklic, kakršen je poklic čebelarja, obravnava po enakih merilih kot obrt. Obrtnikov, ki hočejo postati mojstri v svojem poklicu, je čedalje manj, interes čebelarjev za to pa je velik, in ker si je treba napolniti malho, udarimo te. Da ne bo pomote, čisto nič nimam proti temu, da se čebelarji izobražujejo in imajo enako splošno znanje kot obrtniki; fantje in dekle so se potrudili, da se bolj ne bi mogli, zato jim lahko samo čestitamo. Bravo, naši!

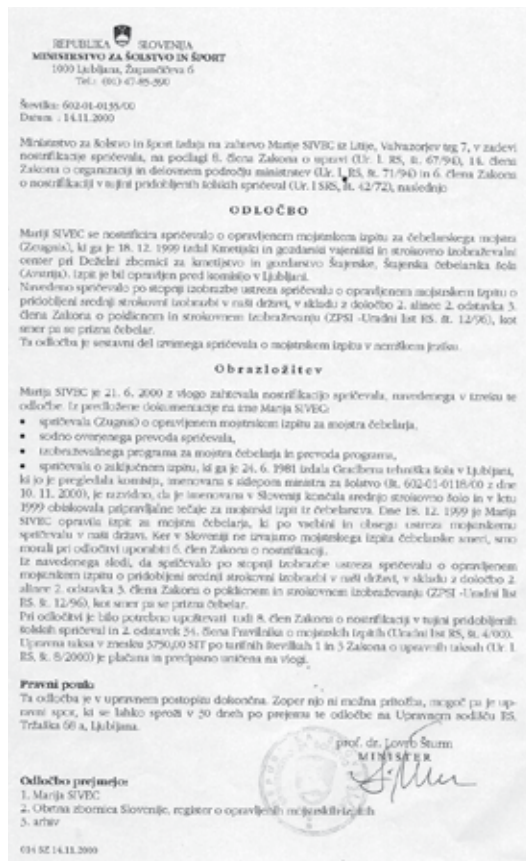
Kljub temu pa se moram vprašati: Kaj pa mi? Kje smo, kdo smo? Tistih 70 in še nekaj, ki smo tako ali podobno šolanje že končali? Tisti, ki se imamo že 15 let (ali nekoliko manj) za čebelarje mojstre? Je naše znanje kaj manj vredno, ker nas je šolal mednarodno priznani čebelarji strokovnjak g. Ulz, direktor graške čebelarje šole? Je bilo naših 400 ur kaj manj vrednih in si zato ne zaslužimo, da smo? In ne nazadnje – naš denar. Je bil kaj bolj z laskoto prisluzen? Ali smo zato, ker smo plačali manj, za manj denarja dobili tudi manj znanja?

V Sloveniji potekajo mojstrski izpiti od leta 2000, piše v uvodniku. Prvi čebelarji mojstri smo jih opravljali leta 1999. Eno leto prej. Kmetijski in gozdarski vajeniški in strokovno izobraževalni center pri Deželni zbornici za kmetijstvo in gozdarstvo Štajerske (Avstrija) mi je dal dovoljenje, da uporabljam poklicni naziv »čebelarji mojstri«, 14. novembra 2000 pa sem prejela odločbo o nostrifikaciji tega spričevala, ki ustreza spričevalu o opravljenem mojstrskem izpitu oz. pridobljeni srednji

Zame 2,43 evra na panj nekaj pomeni. Še veliko več pa mi pomeni, da smo uslišani tudi čebelarji in da smo vključeni v skupino prizadetih. To je velik doosežek, vreden spoštovanja, in brez dvoma si vodstvo ČZS zasluži vso pohvalo. Želim, da bi vsi čebelarji to sprejeli z zadovoljstvom in ostali hvaležni tudi MKO. Ali nista pozornost in poslušnost včasih vredna več kot sama vrednost v denarju? Občutek, da v življenju nisi sam, če te prizadene nesreča, in da so s teboj solidarni tudi drugi, pa ima vedno blagodejne vplive. Z lepimi pozdravi!

August Gril

strokovni izobrazbi v naši državi (ZPSI – Ur. l. RS, št. 12/96). »Pravni pouk: ta odločba je v upravnem postopku dokončna, pritožba ni možna, upravni spor se lahko sproži v 30 dneh po prejemu te odločbe,« piše spodaj. Odločbo je prejela tudi Obrtna zbornica Slovenije, register o opravljenih mojstrskih izpiti. To pomeni, da nas je najmanj

24 že vpisanih v register OZS, in zato ti, ki so izpit opravili zdaj, niti pod točko razno niso prvi!

Postati čebelarški mojster pomeni nekaj več. Drži. Vendar to ni cilj izobraževanja, to je šele začetek! Mojster, ki se prebije skozi izpite in dobi papir, ki mu podeljuje naziv, bo prej ko slej zašel v staro, preverjeno rutino in od vsega, za kar se je zavzemal, mu bo čez nekaj let ostal samo še papir z nazivom. Ne bom rekla, da takih ni tudi med starimi mojstri. Pa še veliko jih je. Naziv čebelarški mojster vključuje tudi odgovornost: iskanje novih znanj in širjenje svojega.

Zbudlo me je tudi to, da niti črka ni bila prepisana od Avstrijcev. Kot da je njihov način čebelarjenja kaj drugačen od našega. Je, seveda je! Uporabljamo panje, ki jih je čas povozil. Način našega pridobivanja znanja so tudi potovanja. Čebelarški mojstri vsako leto organiziramo izlet. To niso pijanske ali nakupovalne poti, temveč resen projekt »kako pa ti to delaš tam čez«. Obiskali smo že 13 držav, nekatere celo večkrat. Včasih na teh potovanjih obiščemo tri, štiri ali pet čebelarjev (izleti so od eno- do petdnevni). Vedno je kje kaj, česar ni drugod. Tisto, kako genialni smo slovenski čebelarji, smo že zdavnaj prerasli.

Gospod Ulz nam je dejal: »Mojster mora imeti tako znanje, da iz svojega panja iztisne največ, kolikor je mogoče« (v finančnem smislu). To pomeni, da mu ne sme rojiti več kot 10 odstotkov družin,

da mu čez zimo ne propade več kot 10 odstotkov družin in da je njegovo čebelarstvo znanje tolikšno, da se z dohodkom od čebel lahko preživlja. Ali glede na to, da od Avstrijcev ni bila prepisana niti črka, to vedo tudi novi, »prvi« čebelarški mojstri? Ali pa to za naše nove mojstre morda ne velja?

Pa še nekaj me moti. Obstaja skupina približno petdesetih mojstrov, ki so ostali tako rekoč »na suhem«. Zapravili so prav toliko denarja in prav toliko časa kot preostali ter si pridobili enako znanje kot vsi drugi. Pa jih ni. Preprosto ne obstajajo! Če bi se kdor koli od njih hotel kot čebelar zaposliti v Avstriji ali kje drugje, bi se mu klanjali, pri nas pa – nič.

Moj sklep je tak: če jih ni, če tudi nas ni, bomo morali »mojstri« o tem razmisliti. Mislili smo, da smo nekaj, kar očitno nismo. Kaže, da bom na prihodnjem občnem zboru morala za naš klub predlagati novo ime.

Marija Sivec, čebelarška mojstrica

Pojasnilo

Čebelarstva zveza Slovenije je za čebelarstvo mojstrov brez nostrifikacije Obrtno podjetniški zbornici Slovenije predala vlogo za priznanje naziva čebelarški mojster. Zbornica je vlogo posredovala pristojnemu ministrstvu. Postopek še ni zaključen.

Uredništvo

DOGODKI IN OBVESTILA

Doktorica čebelarstva Urška Jamnikar Ciglencečki

V torek, 10. septembra 2013, je Urška Jamnikar Ciglencečki, univ. dipl. biokem., na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani uspešno zagovarjala svojo doktorsko disertacijo z naslovom »Preučevanje virusnih okužb pri kranjski čebeli (*Apis mellifera carnica*)«. V njej je predstavila najpomembnejše rezultate raziskav, ki jih je v okviru podiplomskega študija biomedicine kot mlada raziskovalka opravila na Veterinarski fakulteti. V svojih raziskavah je v štiriletnem obdobju v vzorcih čebeljih družin ugotavljala pogostost okužb z virusom akutne paralize čebel (ABPV), virusom črnih matičnikov (BQCV), virusom kronične paralize čebel (CBPV) in virusom deformiranih kril (DWW). Primerjala je pogostost štirih virusov pri matičkah in njihovih spremljevalkah. Eno sezono je spremljala okuženost z ABPV, BQCV, CBPV in DWW pri zalegi, pašnih in panjskih čebelah. Genetsko je tipizirala seve ABPV z območja Slovenije. Razvila in optimizirala je novo molekularno metodo za hitro ugotavljanje ABPV v preiskovanih vzorcih. V eksperimentalnem poskusu je zimske čebele delavke v la-

boratorijskih razmerah okužila s terenskim sevom CBPV in ugotavljala uspešnost različnih načinov okužbe. Gre za prvo doktorsko disertacijo v Sloveniji na področju preučevanja virusnih okužb pri čebelah. Dr. Urški Jamnikar Ciglencečki čestitamo za pomemben znanstveni dosežek, ki prispeva k boljšemu poznavanju pomena virusnih okužb pri kranjski čebeli.

Ivan Toplak

Foto: Ivan Toplak

Društvo slovenskih čebelarjev Trst

Društvo slovenskih čebelarjev iz Trsta, ki ga vodi predsednik Danijel Novak, je v petek, 4. oktobra 2013, pred številnim občinstvom slovesno predstavilo svoje delovanje in cilje ter nov društveni grb, ob tej priložnosti pa je na sedežu Koordinacijskega združenja kraških vasi na Padričah oz. v nekdanjem begunskem naselju odprlo tudi svoje prostore.

Foto: Aljoša Novak

Mauro Kralj iz Trebč (levo), avtor društvenega grba, in predsednik DSC Trst Danijel Novak (desno)

Društvo je bilo ustanovljeno 12. aprila letos s ciljem, da bi povezovalo vse slovenske čebelarje na Tržaškem. Dvajset članov društva želi zagotoviti nadaljnji razvoj čebelarstva v zamejstvu ter ovrednotiti in nadaljevati slovensko čebelarsko tradicijo na območju od miljskih hribov do Štivanja. »Znanje o čebelarstvu in vlogi, ki jo imajo čebele pri opravevanju in ohranjanju biotske raznovrstnosti, želimo širiti med slovensko govorečim prebivalstvom, še zlasti med mladimi. Zato bomo na področju izobraževanja pripravljali različne strokovne ekskurzije, informirali člane o izrabi čebeljih paš na našem območju

in spodbujali zavest o koristnosti sejanja in zasajanja medovitih rastlin. Usposobiti želimo rejsko središče za vzrejo matic, ki bi bile prilagojene tukajšnjemu kraško-istrskemu okolju. Še naprej bomo sodelovali s Čebelarskim konzorcijem za tržaško pokrajino, sosednjimi sorodnimi društvi, kot sta sežansko in koprsko čebelarsko društvo, in s Čebelarsko zvezo Slovenije,« je poudaril Novak.

V okviru slovesnosti, na kateri je nastopil pevski zbor Tončke Čok iz Lonjerja pod vodstvom Manuela Purgerja, so predstavili društveni grb, ki ga je izdelal Mauro Kralj iz Trebč. Avtor je pojasnil simbole grba ter ga skupaj s predsednikom Novakom tudi slovesno odkril.

Zbrane so med drugim pozdravili tudi deželni svetnik Furlanije - Julijske krajine Igor Gabrovec, predstavnik največjega čebelarskega društva na Slovenskem OČD Koper, ki ga vodi Darko Kozlovič, in predsednik ČD Sežana Ivan Atelšek. Ob tej priložnosti je g. Atelšek tržaškemu društvu podaril nekaj koristne strokovne literature in brošuro, ki je izšla ob 100-letnici sežanskega ČD. Dobro sodelovanje s slovenskimi čebelarji s Krasa tudi na italijanski strani negujejo že več let, saj se udeležujejo vsakoletnih mednarodnih ocenjevanj medu v Sežani.

Društvo ima tudi svojo spletno stran (www.dsctrst.eu), ki jo je izdelal Aljoša Novak iz Mačkolj. Domači čebelarji so ob predstavitvi novih prostorov pripravili prijetno druženje, na katerem so udeleženci uživali ob kraški kulinariki in sladicah iz medu.

Olga Knez

Ambroževa maša v Novi Štifti

ČD Gornji Grad in ČZ Sa-Ša vabita vse slovenske čebelarje na zahvalno sveto mašo v počastitev našega zavetnika sv. Ambroža. Maša bo 1. decembra 2013, ob 10. uri, v romarski cerkvi Marije Zvezde v

Novi Štifti pri Gornjem Gradu. Po bogoslužju bo tudi družabno srečanje. Zaželeno je, da se čebelarska društva maše udeležijo s svojimi prapori. Vabljeni!

ČD Gornji Grad

Koktajl »Č'bela«

Koktajl Č'bela je alkoholni napitek, ki ga bomo pripravljali na Coolinariki 2013 v drugi polovici novembra, obstaja pa tudi njegova brezalkoholna različica.

Za štiri napitke potrebujete:

- 2 dl premešana medene mešanice (1 dl kostanjevega medu, 0,5 dl sadjevca, 0,5 dl tople vode),
- 2 dl boljšega jajčnega likerja,
- 2 dl močne črne kave,
- 2 dl vsaj nekoliko stepene sladke smetane,
- 4 suhe lističe mete ali melise,
- 4 ne preširoke kozarce.

Priprava: Ohlajene sestavine počasi vlijamo po zgoraj navedenem vrstnem redu v posamezen kozarec.

OPOZORILO: Predolgo druženje s Č'belo povzroča omotičnost, lahko nas tudi piči!

Sandi Marolt

Originalno priporočilo za serviranje

Apiterapija tudi v Zasavju

Litijski čebelarji smo se 20. julija letos razveselili posebnega dogodka. Član ČD Litija in praporščak Jože Lamovšek iz velike čebelarke družine Lamovšek je slovesno odprl nov čebelnjak, opremljen za izvajanje apiterapije. Telega posebnega dogodka so se udeležili tudi predsednik komisije za apiterapijo pri ČZS dr. Franc Grošelj, član NO ČZS in predsednik ČD Litija Franc Grošelj, član UO ČZS Janez Tehovnik in drugi povabljeni gostje.

Po uvodnih zvokih melodije Stari čebelar je goste pozdravil predsednik društva Franc Grošelj. V svojem kratkem nagovoru je poudaril ter pohvalil samoinici-

Apiterapevtski čebelnjak Jožeta Lamovška

ativnost Jožeta Lamovška in njegove žene Ani, ki sta zmogla tako velik zalogaj, saj so čebelnjak in prostori res zgledno ter domiselno urejeni, postavljeni na čudovitem kraju na Zakrajškovi domačiji nad Ponovičami, z dostopom po novi čebelarski poti v senci različnih drevesnih vrst in s pogledom na Litijsko dolino z vju-gavo Savo sredi gozdov. Čebelnjak je narejen tako, da v sobi za počitek omogoča tudi vidni stik s čebelami skozi steklo, tako da si bodo njihovo življenje lahko ogledovali tudi tisti, ki se čebel in njihovih pikov bojijo. Če sledimo izletavanju čebel, se nam odpre razgled na širne obsavske gozdove in naprej proti Litiji, to pa še poveča vrednost doživetja. V bližini je lastnik zemljišča g. Trdin pripravil tudi prostor za turistično ponudbo ter lastnikoma čebelnjaka pomagal z vodo, električno energijo, lesom in zemljiščem. Tako bo lahko nastal obetajoč turistični kompleks.

Dr. Grošelj je poudaril pomembnost apiterapije za zdravje ljudi in njeno širjenje v slovenskem prostoru, ob tem pa je tudi opozoril, da so kljub temu odprte še številne možnosti za razvoj. Po kočani slovesnosti so si gostje ob zvokih harmonike lahko ogledali novi čebelnjak s prostori za apiterapijo. *Franc Grošelj*

OBVESTILA ČZS

Nadzor sledljivosti kmetijskih pridelkov!

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je napovedalo, da bo bolj kot doslej nadziralo sledljivost kmetijskih pridelkov, torej tudi čebeljih pridelkov. Sledljivost zagotavljate z vodenjem evidence v skladu s

Smernicami dobrih higienskih navad v čebelarstvu. Za pomoč pri izpolnjevanju lahko v prihodnjih mesecih prosite tudi svetovalce JSSČ ali območne terenske svetovalce. *ČZS, JSSČ*

Izteka se razpis za finančno pomoč kot nadomestilo škode v čebelarstvu!

Obveščamo vas, da bo razpis za finančno pomoč v čebelarstvu kot delno poplačilo za škodo, ki sta jo leta 2012 v naravnem okolju povzročili suša in pozeba in zaradi česar je bilo zmanjšano tudi me-

denje, **odprt še do 8. novembra 2013**. Čebelarje pozivamo, naj svoje vloge za nadomestilo škode oddajo čim prej.

ČZS, JSSČ

Pojasnilo

Čebelarjem še enkrat pojasnujemo (objava članka v glasilu SČ št. 9/2013, str. 293), da je bila pomoč čebelarjem v višini 2,43 evra namenjena kot delno povračilo gospodarske škode za leto 2012 in ne kot subvencija čebelarjem, zato je bil omejen tudi spodnji prag 20 panjev. V primeru, da bo dana ka-

kršnakoli možnost, da bi čebelarji dobili subvencije po panju (trenutno glede na gospodarsko situacijo v državi le to ni realno pričakovati), pa je strategija ČZS jasna: subvencije morajo biti namenjene vsem, ne glede na število panjev!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Regijski posveti v letu 2013

Datumi in kraji regijskih posvetov v letu 2013:

- **ČZD Maribor** – v torek, 5. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih Pohorske vile, Pivola 8, Hoče;
- **ZČD Ptuj** – v sredo, 6. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih Restavracije Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj;
- **ČZD Pomurja** – v torek, 12. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih KGZS – Murska Sobota, Štefana Kovača 40, Murska Sobota;
- **ČD ljubljanskega in zasavskega območja** – v sredo, 13. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici;
- **ČZ Koroške** – v torek, 19. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih KGZ Dravograd;
- **RČZ »Petra Pavla Glavarja« in ČZ Bele krajine** – v sredo, 20. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, Sevno 13, Novo mesto;
- **ČZ Krško in OČZ Brežice** – v torek, 26. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih OŠ Leskovec pri Krškem, Pionirska cesta 4, Leskovec pri Krškem;
- **ČZ Gorenjske in MZČD Kranj** – v sredo, 27. novembra 2013, ob 16. uri, v prostorih Čebelarkega razvojno-izobraževalnega centra Gorenjske, Rožna dolina 50a, Lesce;
- **ČZ Celjske regije, ČZ Sa-Ša, ČZ Spodnje Savinjske doline** – v torek, 3. decembra 2013, ob 16. uri, v prostorih Čebelarkega doma Šmarje pri Jelšah (poleg OŠ Šmarje pri Jelšah);
- **OZČD Cerknica, notranjska in obalnokraška ČD** – v sredo, 4. decembra 2013, ob 16. uri, v prostorih Gasilskega doma, Unec 14, Unec;
- **ČD na Primorskem** – v torek, 10. decembra 2013, ob 16. uri, v prostorih Mestne občine Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 1, Nova Gorica.

Dnevni red regijskih posvetov čebelarških društev v letu 2013:

- Pozdravni nagovor predstavnika ČZS.
- Predstavitve delovanja čebelarških organizacij in pobud ter predlogov za nadaljnje delo – člani UO ČZS.
- Poročilo o realizaciji delovnega načrta ČZS za leto 2013.
- Predstavitve predloga delovnega načrta ČZS za leto 2014.
- Dogovor o kraju regijskih posvetov v letu 2014.
- Razno.

Upravni odbor ČZS

Sporočanje števila čebeljih družin

Da bi zmanjšali administrativne ovire, Pravilnik o označevanju čebelnjakov in stojišč (Ur. l. RS, št. 55/2013) poenostavlja sporočanje podatkov v register čebelnjakov. Tako je odpravljeno sporočanje števila čebeljih družin dvakrat na leto, čebelar pa po novem podatke za oba prejšnja datuma sporoči le enkrat na leto, in sicer do 25. maja. Drugi odstavek 10. člena po novem pravi, da je **vsak čebelar dolžan v register čebelnjakov sporočiti podatke o številu čebeljih družin, ki jih ima v lasti v posameznih čebelnjakih, in sicer na dan 15. april in 31. oktober. Podatke za oba navedena datuma je treba sporočiti najpozneje do 25. maja. Sporočiti mora število vseh čebeljih družin, tudi re-**

zervnih, ki jih ima na dan popisa. Čebelarji naj se držijo rokov za sporočanje, saj v nasprotnem primeru tvegajo sankcije (kontrola izvajanja ukrepov kmetijske politike in drugi ukrepi). Da bi poenostavili postopek, je na voljo tudi javno dostopna aplikacija, prek katere je mogoče preprosto sporočiti število čebeljih družin: vpisati je treba le številko čebelnjaka, število čebeljih družin in zaradi varnosti še davčno številko čebelarja. Aplikacija je dostopna na povezavi: https://storitve-mkgp.gov.si/dad/sir_javno/w_api_census.startup. Elektronsko sporočanje števila čebeljih družin velja za enakovredno sporočanju prek obrazcev.

Ministrstvo kmetijstva in okolje

Nova komisija za zdravstveno varstvo čebel

Na nedavni seji UO ČZS je bila na novo imenovana komisija za zdravstveno varstvo čebel pri UO ČZS. Sestavljajo jo člani: dr. Peter Kozmus, Vlado Auguštin, Drago Karl Kotnik, Dušan Skok, dr. Borut Preinfalk, Marko Purnat, Milan Meglič in Vlado Pušnik. Cilj dela komisije je jasen: izboljšanje pre-

živetja čebel, to pa je mogoče doseči le s sodelovanjem med vsemi strokovnimi institucijami in čebelarji. Čebelarje obveščamo, da komisiji lahko posredujejo svoje predloge za izboljšanje zdravstvenega stanja čebel. Predloge pošljite po e-pošti v tajništvo ČZS: anton.tomec@czs.si. *Anton Tomec, tajnik ČZS*

Dan apiterapije v Mariboru

Vas morda zanima, kako lahko čebelje pridelke vključite v vaš vsakdanjik? Potem vas vabimo, da se **7. novembra 2013, ob 16.00**, na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemske vede v Mariboru (Pivola 10) udeležite tradicionalnega Dneva apiterapije, ki ga v

sodelovanju s Čebelarstvo zvezo društev Maribor pripravlja ČZS, JSSČ. **Okvirni program:**

16.00: Uvodni pozdrav.

16.30–17.00: Novosti v apiterapiji doma in v svetu (Karl Vogrinčič, Franc Šivic).

17.00–17.20: Aerosolna inhalacijska apiterapija (dr. Borut Gosar).

17.20–19.15: Čebelji pridelki kot preventiva in zdravljenje bolezní (prim. mag. Josip Lončar, dr. med.).

19.15: Razprava.

Osrednje predavanje bo v hrvaškem jeziku z možnostjo pojasnila v slovenskem jeziku. Program bodo spremljali razstava in pokušnja čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov ter demonstracija aerosolne terapije. Vljudno vabljeni! Vstop je prost!

mag. Andreja Kandolf Borovšak

Dan čebelarkega turizma

Dan čebelarkega turizma, ki ga tradicionalno pripravljamo prvo soboto v decembru, bo letos izjemoma v PETEK (!), 6. decembra 2013, od 11. ure naprej, v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici. Na ta dan bodo predstavljene dobre prakse sodelovanja občin in čebelarskih društev, agencija Aritours pa bo predstavila letošnjo promocijo čebelarkega turizma na kongresu Apimondie 2013 v Ukrajini. Hkrati bomo podelili priznanja najčebelarkega turizmu in

najčebelarkega učni oz. turistični poti ter priznanja za zlati medenjaka, za podjetje in občino, ki sta najbolj prijazna do čebel, za najlepši medoviti vrt, najlepši čebelnjak in za najlepšo čebelarkega fotografijo. Za ljubitelje dobre kuhinje bomo izvedli tudi predstavitveno delavnico uporabe medu v kulinariki z degustacijo. Podroben program bo v drugi polovici novembra objavljen na naši spletni strani (www.czs.si). **VABLJENI!** *Tanja Magdič, svetovalka JSSČ*

Natečaj čebelarkega fotografije 2013

ČZS razpisuje natečaj za čebelarkega fotografije 2013 v štirih tematskih sklopih. Ti so: **1. Čebela in rastlinski svet, 2. Življenje čebel (biologija), 3. Čebelarkega opravila in čebelji pridelki, 4. Slovenski čebelnjak.**

Za vsak sklop lahko pošljete največ po pet posnetkov. Fotografije naj bodo v digitalni obliki in posnete v dovolj visoki ločljivosti (300 dpi), da bo iz najboljših posnetkov mogoče narediti slike velikosti 40 x 30 cm. Vsaj ena fotografija od petih naj bo v pokončni legi. Vsaka fotografija mora biti opremljena z zaporedno številko, naslovom, naslovom tematskega sklopa, s kratko vsebino posnetka in z letnico njenega nastanka. V zaprti ovojnici morajo biti priloženi podatki o avtorju (ime in priimek, naslov, telefonska številka, e-naslov). Zgoščenke s fotografijami je treba s priporočeno pošto poslati na naslov Čebelarkega zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica, s pripisom: »Fotografski natečaj«, lahko pa jih oddate tudi osebno. **Zadnji rok oddaje je 13. november 2013.** Vse prispele zgoščenke ostanejo last ČZS.

Fotografije bo ocenjevala komisija po vnaprej določenih merilih. Ta merila so: izpovednost, originalnost, tehnična dovršenost in estetika. Za tematski sklop Slovenski čebelnjak velja poleg navedenih še dodaten pogoj, to je, da je predmet ocenjevanja tudi urejenost čebelnjaka in okolice. V priloženi ovojnici je zato treba poslati tako podatke o lastniku čebelnjaka kot tudi o fotografu.

Iz vsakega sklopa bodo izbrane po tri fotografije. Na natečaju lahko sodelujejo samo posnetki, ki še nikoli niso bili objavljeni ali celo nagrajeni na kakem natečaju. Zmagovalec vsakega sklopa bo prejel posebno priznanje, razglasitev zmagovalcev in slovesna podelitev priznanj pa bo 7. decembra 2013, ko bo na Brdu pri Lukovici tudi tradicionalni posvet o čebelarkega turizmu. Za podrobnejše informacije in navodila lahko pokličete g. Marka Borka na tel. št.: 051/637 204.

*Brane Borštnik,
predsednik komisije UO ČZS
za čebelarkega kulturno dediščino*

Promocijska akcija v vrtcih in šolah in Tradicionalni slovenski zajtrk

Vse čebelarje in čebelarke tudi letos vabimo k sodelovanju pri izvedbi promocijske akcije En dan za zajtrk med v šolah in vrtcih. Akcija bo že sedmo leto zapored potekala tretji petek v novembru, to je v **petek, 15. novembra 2013**. Ta dan sicer zaznamujemo kot dan slovenske hrane, ena izmed pomembnih dejavnosti ob tem pa je tudi projekt Tradicionalni slovenski zajtrk, v okviru katerega poteka tudi naša promocijska akcija v vrtcih in šolah.

Predsedniki društev so navodila za izvedbo ter izvode zgibanke Čbelica moja prijateljica že preje-

li po pošti. Prosimo vas, da vzpostavite stik z vrtci in šolami in da zgibanke odnesete pristojnim.

Kot vsa leta doslej smo prepričani, da bomo čebelarji tudi letos poskrbeli za dobro izvedbo akcije, da bomo otrokom predstavili svet čebel in čebelje pridelke ter da bomo tako prispevali k večji ozaveščenosti o pomembnosti čebel in tudi k večji prepoznavnosti čebeljih pridelkov. Več o izvedbi akcije si lahko preberete v oktobrski številki Slovenskega čebelarja oz. v navodilih, ki so jih prejeli predsedniki čebelarskih društev. *Tanja Magdič, svetovalka JSSČ*

Naj- ... čebelarski turizem, čebelarska turistična pot in čebelarska učna pot!

Komisija za čebelarski turizem pri ČZS razpisuje tri natečaje, in sicer:

- 1. Natečaj za najčebelarski turizem:** čebelarski turizem je namenjen rekreaciji obiskovalcev, spoznavanju življenja čebel in čebeljih pridelkov ter kulinarične ponudbe, pa tudi kulturne in naravne dediščine posameznega okolja.
- 2. Natečaj za najčebelarsko turistično pot:** čebelarska turistična pot je tako kot čebelarski turizem namenjena predvsem rekreaciji obiskovalcev, vključuje pa tudi obisk vsaj enega vzornega čebelarstva. Obiskovalci na njej spoznavajo življenje čebel in čebeljih pridelkov, kulinarično ponudbo ter kulturno in naravno dediščino posameznega okolja.
- 3. Natečaj za najčebelarsko učno pot v Sloveniji:** čebelarske učne poti so namenjene poučevanju obiskovalcev o življenju in vlogi čebel ter o čebeljih

pridelkih, kulinarični ponudbi, pa tudi o kulturni in naravni dediščini posameznega okolja.

Vse, ki bi se želeli prijaviti na odprte natečaje, prosimo, da pošljejo vloge z vsemi potrebnimi podatki. Navodila za pripravo vloge najdete na spletni strani ČZS oz. jih lahko dobite v tajništvu ČZS. Vloge pošljite do 15. novembra 2013 na naslov Čebelarske zveze Slovenije ter jim priložite čim več slikovnega gradiva. Prosimo, da čim bolj podrobno opišete vse dejavnosti, ki jih izvajate. Komisija bo vse vloge pregledala in jih ocenila. Po potrebi si bodo člani komisije tudi ogledali vaše čebelarstvo, čebelarsko turistično oz. učno pot. Najboljši ponudnik iz vsake kategorije bo na dan čebelarskega turizma, to je v petek, 6. decembra 2013, na sedežu ČZS prejel posebno priznanje.

Komisija UO ČZS za čebelarski turizem

Čebelarska zveza Slovenije oddaja prostore v najem

Čebelarska zveza Slovenije obvešča vse zainteresirane, da s 1. januarjem 2014 oddaja v najem prostore za opravljanje trgovinske dejavnosti v Čebelarskem centru Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica. Pisne ponudbe s programom poslovanja trgovine pričakujemo najpozneje do 15. novembra 2013.

Čebelarska zveza Slovenije oddaja v najem tudi sobe v Čebelarskem centru Slovenije, primerne za pisarne ali opravljanje druge dejavnosti v skladu s pro-

gramom Čebelarskega centra Slovenije. Pisne ponudbe za najetje sob pričakujemo najpozneje do 15. novembra 2013.

Zainteresirani si lahko poslovne prostore po poprejšnji najavi ogledajo vsak delovni dan od 8. do 14. ure. Vse informacije o pogojih najetja dobite v tajništvu ČZS pri g. Tomcu, tel.: 01/729 61 02, 031/236 041, e-pošta: anton.tomec@czs.si.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Tematski večer o Frančišku Mlinšku

Vse zainteresirane vabimo na tematski večer o nadučitelju in čebelarju Frančišku Mlinšku (1890–1973). Ta znameniti čebelar je deloval v Velenju ter s svojim zgledom, pa tudi s svojimi predavanji in čebelarskimi tečaji za to dejavnost navdušil veliko mladih. Po njem je poimenovano tudi velenjsko čebelarsko društvo. Tematski večer bo potekal v četr-

tek, 14. novembra 2013, od 16. do 17. ure, v Čebelarski knjižnici Janeza Goličnika. Mlinška bosta predstavila g. Edvard Stropnik ter bližnji sorodnik tega znamenitega čebelarja. Ob predstavitvi bomo obiskovalcem ponudili tudi brezplačno kavo. Vljudno vabljeni!

MB

Predstavitev novih čebelarskih mojstrov

V četrtek, 28. novembra 2013, vas vabimo, da se od 15.00 do 17.30 v Čebelarski knjižnici Janeza Goličnika udeležite predstavitve mojstrskih izpitnih del oz. seminarских nalog novih čebelarskih mojstrov. Posamezna predstavitev bo trajala 15 minut, in sicer po urniku v preglednici.

Po končanih predstavitev bo čas tudi za strokovno diskusijo z vprašanji. Vljudno vabljeni!

MB

Čas	Tema	Ime in priimek
15.30–15.45	Spomladanska vzreja čebeljih družin; Propolis	Janez Markič
15.45–16.00	Vzreja čebeljih matic	Janez Dremelj
16.00–16.15	Priprava čebeljih družin za pridobivanje maticnega mlečka	Janez Hostnik
16.15–16.30	Pomladna oskrba čebeljih družin; Izdelava satnic	Aleksander Mikuš
16.30–16.45	Nadgradnja DB-panja v AŽ-panj	Štefan Šemen
16.45–17.00	Apiterapija – Medena masaža	Anton Žizek
17.00–17.30	Vzreja čebeljih družin z rojevimi maticniki	Zoran Kmetič

»Spletna stran, ki prodaja!«

Na brezplačnem izobraževanju za čebelarje z naslovom »Spletna stran, ki prodaja« boste izvedeli, kako zasnovati spletno stran, namenjeno doseganju konkretnih ciljev, kot so povpraševanje, nakupi ali prijave. Izobraževanje bo potekalo v več krajih:

- pri g. Atelšku, Povir 52, Sežana, 5. novembra 2013, ob 17. uri. Kontakt za prijave: ga. Štok, po tel. št.: 031/675 464 ali na e-naslov: andreja.stok@komen.si;
- Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Sevnica 13, Novo mesto, 14. novembra 2013, ob 17. uri. Kontakt za prijave: 07/393 47 09 ali na e-naslov: tecaji.grm@guest.arnest.si

– KGZS – Murska Sobota, Štefana Kovača 40, Murska Sobota, 22. novembra 2013, ob 17. uri. Kontakt za prijave: g. Litrop, po tel. št.: 040/299-353 ali na e-naslov: info@cd-peterdajnko.org.

Izobraževanje bo brezplačno, vendar je prijava nanj obvezna. Prijavo oddate zgoraj navedenim kontaktnim osebam. Ob prijavi sporočite svoje ime in priimek, podjetje oz. organizacijo ter naslov svoje spletne strani, če jo že imate. Vsi udeleženci boste pridobili tudi posebno ugodnost za izdelavo svoje spletne strani. Pohitite s prijavo! Če za posamezen termin ne bo prijavljenih vsaj 20 zainteresiranih, bo predavanje odpadlo in bo izvedeno v drugih terminih v Ljubljani.

ČZS

Čebelarski nahrbtnik

Pri ČZS lahko kupite vsestranski nahrbtnik s pasno torbico. Cena nahrbtnika je 25,00 EUR. Nahrtnik lahko naročite prek e-trgovine ali po tel. št.:

01/729 61 00 oziroma na e-naslov: barbara.dimc@czs.si.

Čebelarski koledar 2014

ČZS bo tudi letos izdala čebelarski koledar za leto 2014. Člani ČZS boste koledar prejeli brezplačno pri predsedniku vašega ČD. Več dodatnih koledarjev lahko naročite na: info@czs.si ali po tel. št.: 01/729

61 00. Cena posameznega izvoda koledarja z DDV je 2,50 EUR. Koledar vam lahko pošljemo tudi po pošti, vendar poštnino plača naročnik.

ČZS

Virtualni panj – poučen pripomoček!

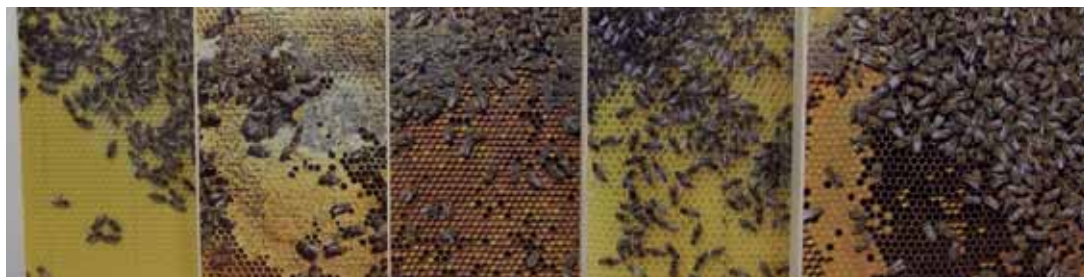
Na ČZS smo razvili nov učni pripomoček, imenovano virtualni panj. Izdelali smo ga po zgledu slikovnih satnikov, kakršne smo videli na strokovni ekskurziji v Švici leta 2012. To idejo smo razvili v zamisel virtualnega panja. Gre za komplet desetih satnikov, na katerih je z obojestranskimi vrhunskimi fotografijami (Franc Šivic) v razmerju 1 : 1 prikazano dejansko spomladansko stanje čebelje družine v plodišču. Z virtualnim panjem torej na varen način opazujemo posnetek realne čebelje družine.

V spomladanskem kompletu je mogoče prikazati: tri različne osebkke čebelje družine (matico, delavke, trote), nepokrito in pokrito zalego, zaloge medu in zaloge cvetnega prahu, nezgrajene satnice in satje, ki ga čebele še gradijo, mlado, deviško satje ter temnejše, starejše satje. Pozorno oko bo lahko opazilo tudi varoje na od-

rasli delavki. Virtualni panj je mogoče uporabiti tako za prikaz čebelje družine in njenih posameznih sestavnih delov kot tudi za izvajanje učnih nalog – čebelarskih opravil, kot so npr. ureditev gnezda (pravilen raspored pomešanih satov), izdelava narejenca (izbor potrebnih satov, ki ga sestavljajo), izvajanje osnovne odbire (na enem izmed satov so namenoma prikazane čebele z enim ali dvema rumenima obročkoma na zadku), izločitev starega satja (izbira satov za izločitev) itn.

Virtualni panj je lahko odličен učni pripomoček za uporabo v vrtcu ali šoli, ob sprejemanju obiskovalcev v čebelarstvih oz. čebelarskih turizmih, pri prodaji za ozaveščanje kupcev ipd. Cena virtualnega panja je 67,50 EUR z DDV. Naročite ga lahko po tel. št.: 01/729 61 00 oziroma na e-naslov: barbara.dimc@czs.si.

MB

Posamezni satniki virtualnega panja - prikaz različnih delov čebeljega gnezda in čebelje družine.

Podatki o medenju od 23. 9. do 22. 10. 2013

Donosi na panj ne ponazarjajo količine iztočene-ga medu, temveč so zgolj orientacija, kaj se na posameznih območjih dogaja v naravi. Naj medi!

Opazovalna postaja	Gibanje tehnične ± kg	Vrsta paše
Goriško, Šempeter	0,3	Ni medilo.
Lukovica, Brdo	-0,7	Ni medilo.
Selška dolina, Podlonk	-1,2	Ni medilo.
Bled	-1,8	Ni medilo.
Koper, Dekani	-0,6	Ni medilo.
Logaška planota, Menišija	-1,2	Ni medilo.
Bela krajina, Poljanska gora	-0,8	Ni medilo.
Ribniško Pohorje	1,5	Ni medilo.
Vransko, Prebold	-0,6	Ni medilo.

Laško	-0,6	Ni medilo.
Kanalsko, Tolminsko	2,0	Ni medilo.
Stojna sever	-0,8	Ni medilo.
Slovenske gorice, Lenart	-1,3	Ni medilo.
Slovenska Bistrica, Oplotnica	-1,2	Ni medilo.
Travna gora	-0,3	Ni medilo.
Zreško Pohorje	-1,8	Ni medilo.
Goričko, Dankovci	-0,4	Ni medilo.
Bistriško Pohorje	-2,1	Ni medilo.
Loška dolina, Kozarišče	-1,7	Ni medilo.
Dramlje	-1,3	Ni medilo.
Žalec, Liboje	-4,2	Ni medilo.
Krim, Iška vas	-3,7	Ni medilo.
Kočevski rog	-2,2	Ni medilo.
Kostrivnica, Lahomno	-2,7	Ni medilo.
Kozjak, Kapla	-4,9	Ni medilo.
Žužemberk	-1,0	Ni medilo.
Ljubljanski vrh, Pokojišče	-0,1	Ni medilo.

Vabilo na Ambrožev ples

ČZS bo tudi konec tega leta priredila Ambrožev ples. Vabimo Vas, da se nam pridružite! Ob zvokih prijetne glasbe se bomo zavrteli v soboto, 7. decembra 2013, v Čebelarstem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici od 18. ure naprej. Za živo glasbo, odlično hrano in pijačo bo poskrbelo naše gostišče Čebelica, ki je letos povsem prenovilo prostor, namenjen večjim skupinam, za dobro voljo in prijetno razpoloženje pa bomo poskrbeli sami. Pripravili

bomo tudi družabne igre in seveda skromne nagrade. Obeta se tudi kakšno presenečenje ... Prijave zbiramo po tel. št.: 01/729 61 00, 041/370 409 ali na e-naslovu: barbara.dimc@czs.si. Cena vstopnice je 28,00 EUR na osebo. Število mest je omejeno, štejejo samo vplačane prijave. Obstaja tudi možnost prenočitve v našem centru, seveda pa si morate posteljo prej rezervirati. Vabljeni!

ČZS

Osebna svetovanja pri čebelarjih

Terenski svetovalci v čebelarstvu v tem obdobju na območjih svojega delovanja opravljajo zadnja svetovanja v tem letu. Zato čebelarjem svetujemo, naj se z njimi pogovorijo o kakršnem koli odprtem čebelarstem vprašanju. Terenski svetovalci v čebelarstvu vam lahko pomagajo tudi pri zadnjih pregledih čebel, prav tako pa tudi pri spremljanju odpada varoj v čebeljih družinah. Ker se približuje sezona prodaje čebeljih pridelkov, vam lahko pomagajo še pri pravilnem označevanju čebeljih pridelkov ter pri izpolnjevanju druge čebelarste dokumentacije.

V tem obdobju terenski svetovalci na terenu izvajajo tudi delavnice o oskrbi čebeljih družin. Urnik je

objavljen v nadaljevanju. Poleg vsega tega terenski svetovalci v čebelarstvu seveda pomagajo tudi čebelarjem začetnikom pri vprašanih oz. problemih, ki jih imajo na svoji čebelarsti poti, zato naj brez zadržkov za nasvet pokličejo terenskega svetovalca, ki deluje na njihovem območju. Seznam terenskih svetovalcev v čebelarstvu boste našli v spletni strani ČZS.

Čebelarje pozivamo, naj se s terenskim svetovalcem tudi v tem obdobju posvetujejo o odpravi težav v njihovih čebelarstvih.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Delavnice terenskih svetovalcev

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
16. nov.	11.00	Jesenska oskrba čebeljih družin	Vlado Pušnik	Čebelarsti center Maribor, Streliška 150	ga. Pokrič Pušnik 051/348 426

Prašički (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), troetažni AŽ (9s, 10s), pitalniki Francič, Vsakpanj vsebuje testno rešetko za varojo

Izdelujemo tudi vse ostale vrste panjev, panji s spiriz lepjenega smrekovega lesa in so rogličeni. Kupljeno blago pošljemo tudi po hitri pošti.

Mizarstvo in čebelarstvo Kočet
Soka 13, 3203 Nova Cerkev
GSM: 041/805 179
mikoslav.kocet@siol.net

Urnik usposabljanj v novembru

Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. **Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti novo izkaznico ČZS!** Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si. Tudi letos potekajo skupinska **svetovanja s področja zagotavljanja varne hrane**. Tema svetovanj bo označevanje medu in preostalih čebeljih pridelkov ter izpolnjevanje proizvodne dokumentacije (dokumentacija

Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu, sistema SMGO). Čebelarji naj s seboj prinesejo svoje obrazce in pripravijo konkretna vprašanja. Še enkrat poudarjamo, da mora imeti vsak čebelar, ki oddaja svoje čebelje pridelke v promet, vzpostavljen notranji nadzor, tega pa lahko vzpostavi z izpolnjevanjem omenjenih obrazcev. Po posameznih predavanjih bo sledila še brezplačna polurna predstavitev novih možnosti trženja za čebelarje z naslovom Med in ameriški slamnik – nove možnosti trženja za čebelarje.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
8. nov.	17.00	Senzorične lastnosti in prepoznavanje medu	Andrej Jernej	Turistična kmetija Hari, Spodnja Ščavnica 42, Spodnja Ščavnica	g. Litrop 040/299 353
14. nov.	17.00	Apiterapija	Franc Grošelj, dr. med. in Tone Tome	Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Sevno 13, Novo mesto	g. Kobe 041/940 606
15. nov.	16.30	Izdelava medenih pijač	Franc Absec	Kulturni dom Skaručna	g. Gosar 041/767 595
20. nov.	17.00	Vpliv različnih stresnih dejavnikov na pojav poapnele zalege	mag. Ivo Planinc, dr. vet. med.	Zavod za gozdove, Ahacijev trg 2, Idrija	g. Kumar 05/377 31 68
21. nov.	16.00	Izbrana poglavja biologija čebel	Janez Kropivšek	Gostišče pri Finku, Sp. Preloge 44, Slovenske Konjice	g. Kokelj 030/604 065
22. nov.	17.00	Izbrana poglavja biologija čebel	Franc Prezelj	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče	g. Vogrinec 041/818 705
26. nov.	15.00	Medena kulinarika - delavnica	Marija Arh Ivanšek	Turistična kmetija Pri Kafolu, Prapetno 16, 5220 Tolmin	g. Podgornik 040/800 402 obvezna prijava
Svetovanje JSSČ					
7. nov.	16.00	Priprava in uporaba oksalne kisline v čebelarstvu	Vlado Augustin	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	g. Nakrst 031/261 890
12. nov.	16.00	Svetovanje s področja varne hrane	mag. Andreja Kandolf Borovšak	OŠ Dolsko	g. Mlakar 031/656 055
20. nov.	16.30	Svetovanje s področja varne hrane	mag. Andreja Kandolf Borovšak	Občina Vodice	g. Gosar 041/767 595

Spoštovane kolegice čebelarke in kolegi čebelarji!

Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite matični mleček odlične kakovosti, pridelan v Sloveniji, prav tako pa tudi gozdni, kostanjev in akacijev med v želeni količini ali pakiran v kozarce.

Prodamo vrtljivo stojalo s šestimi posodami za točenje medu, v katere lahko natočite po 6 x 60 kg medu. Vse posode so ogrevane s termostatom in iz nerjavečega materiala. Cena po dogovoru.

Čebelarstvo PISLAK

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

PRODAM

Izdelava spletne strani za vaše čebelarstvo in prodajo čebeljih izdelkov, mogoča menjava za čebelarstvo opremo, družine, znanje, tel.: 031/506 125.

Suh cvetni prah, tel.: 040/249 323.

Letošnji cvetlični, akacijev in kostanjev med, tel.: 040/892 240.

Cvetni prah, svež, zamrznjen, pakiran po 5 kg (Ljubljana), tel.: 041/990 360.

Cvetni prah, propolis, vosek, akacijev med in matični mleček, odlična kakovost, na voljo vse leto, tel.: 041/965 939.

Cvetlični med (Novo mesto), tel.: 041/622 757.

Cvetlični, akacijev, sončnični, lipov, hojev med, tel.: 040/217 542.

Cvetlični, akacijev, gozdni in hojev med, tel.: 041/403 960.

Akacijev, kostanjev, hojev in gozdni med, cena po dogovoru, tel.: 041/252 695.

Akacijev, gozdni in hojev med, tel.: 05/753 02 21 (v večernih urah).

Akacijev in hojev med, mogoča dostava po Sloveniji, tel.: 041/784 298.

Lipov, gozdni in hojev med, tel.: 041/575 477.

Kostanjev in mešani med, ugodno, tel.: 041/822 366.

Kostanjev, cvetlični in gozdni med, tel.: 070/862 544.

Kostanjev, cvetlični, hojev in akacijev med, tel.: 03/188 22 95.

Kostanjev, cvetlični in gozdni med, matični mleček lastne pridelave ter 10 rabljenih AŽ-panjev (Štajerska), tel.: 070/492 593.

Gozdni med, mogoča menjava za kostanjev med (Koroška), tel.: 040/506 082.

Kostanjev, hojev, smrekov, lipov (mešan z gozdnim) med in svež matični mleček, mogoča dostava po vsej Sloveniji, tel.: 041/385 620.

Gozdni med, letošnji (okolica Nove Gorice), tel.: 041/551 307.

Gozdni in hojev med, tel.: 041/738 017.

Hojev med, tel.: 040/470 528.

Hojev, kostanjev, cvetlični in akacijev med, tel.: 031/244 601.

Hojev in akacijev med (Vipava), tel.: 041/685 029.

Hojev med (Ribnica), tel.: 01/836 10 66, 031/836 213.

Nove 10-satne AŽ-panje, tudi trietažne, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

7-satne AŽ-panje, nakladni sistem iz stirodura, tel.: 041/961 866.

AŽ-panje, 3-, 5-, 7- in 10-satne, ter vrtane, lepljene in zbite satnike, tel.: 031/300 697.

10 - in 7-satne AŽ-panje, 1/1, 2/3 LR-panje, AŽ- in LR-lipove satnike, cinkane, tel.: 041/839 496.

Dva rabljena 9-satna AŽ-panja ter štiri nove 7-satne prašilčke, zelo ugodno, tel. 041/804 139.

LR-panje, 1/1 ali 2/3, kompletne ali posamezne dele, tel.: 041/515 443.

LR-podnice z mrežo in belim testnim vložkom, vmesne podnice za dvomatično čebelarjenje, kombinirane LR-krmilnike ter okrepljene, nepremočljive in izolirane strehe, tel.: 04/572 21 01.

Čebelnjake, izdelane po naročilu, od 650 EUR naprej, Mizarstvo Malavašič, tel.: 041/633 311.

Čebelnjak s 24 panji, panje je treba samo prebarvati, tel.: 031/535 369.

Lipove AŽ-satnike, lepljene, zbite, vrtane in zažicene, kakovostne izdelave, vogali so pobrušeni, mogoča menjava za čebele, tel.: 031/753 345.

TAM 130 B11 za prevoz čebel, vozilo je A-testirano in registrirano, tel.: 041/586 508.

Tovornjak Actros 1840, l. 1999, 940.000 km, redno servisiran, keson 7,6 m, primeren za prevoz čebel, tel.: 041/559 907.

Peno za paženje, različnih dimenzij, po meri, pošiljanje po pošti, plačilo ob prevzemu, tel.: 041/385 033.

Točilo, 4-satno, na ročni pogon, ugodno, tel.: 040/648 719.

Novo 6-satno samoobračalno točilo, AŽ/LR, inox, premer posode 81 cm, tel.: 041/383 020.

Dve skulpturi medveda, višina 110 cm, hrast in javor (Žetale), tel.: 041/597 695.

Cvetlični, kostanjev in hojev med, tel.: 031/651 378.

Nove AŽ 10-satarje, tudi trietažne, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Čebelnjake, izdelane po naročilu, od 650 EUR naprej, Mizarstvo Malavašič, tel.: 041/633 311.

Cvetlični, akacijev, lipov, sončnični med, tel.: 040/217 542.

Cvetlični, lipov, akacijev in gozdni med, tel.: 051/440 338.

KUPIM

Grajševe panje, rabljene, tel.: 041/676 593.

Čebelnjak na relaciji Ljubljana-Kočevje, tel.: 040/488 883.

Kombi, predelan v prevoznik čebelnjak, vozen, po nizki ceni, tel.: 041/278 029.

Čebelarstvo opremo in čebele, zabojnik ali tovornjak, tel.: 031/753 345.

NAJAMEM

Čebelnjak za 10 do 20 AŽ-panjev, do 50 km iz Ljubljane, tel.: 041/968 612.

Sušilniki SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in topljenje kristaliziranega medu, sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Blaž Okorn, s. p.
Sp. Sorica 1a
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net
www.susilnicesadja.si

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1936

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4% popust pri nakupu v vrednosti več kot 42 EUR.

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1936

Iдриjska 10, 1360 Vrhnika
 Telefon/faks: 01/ 755-13-17
 GSM: 041 420 200
 E-pošta: spelakrže@yahoo.com

Wachs HÖDL

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
 Deutsch Haseldorf 75 | A-8493 Klösch, Avstrija
 Tel. & faks: +43 (0) 3475 / 2270
 info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas
 Ponedeljek-petek
 8:00-12:00 13:00-18:00
 Sobota 8:00-12:00

Jezik za sporazumevanje: nemščina
 Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
 Lagar trade d.o.o. iz Šenčurja
 Jana posredovanje, zastopanje, Maribor

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom! Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

-Imate možnost prisostvovati predelavi vaših starih satnic oz. predelavi vašega voska
 Obvezna je predhodna telefonska najava!

-Najmanjša količina obdelave je 20kg surovega voska, oz. 50kg starih satnic.

-Garantiramo razkuževanje s paro.
 Zelo ugodno razmerja kvaliteta-kakovost.

-Po željo izdelujemo vsako debelino in dimenzijo satnic.

-Obdelava voska možna skozi celo leto.

MARTIN RADUHA
1930–2013

Februaria 2013 smo se na pokopališču Zgornja Velka poslovili od čebelarja Martina Raduhe. Rodil se je leta 1930. Bil je posestnik, zato se je dobro zavedal koristnosti čebel za kmetovalce. Martina smo poznali kot vestnega in delovnega čebelarja, ki je svoje znanje z veseljem prenašal na mlajše. Tudi starejši so mu radi prisluhnili, saj je v društvu deloval kot mentor vseh njegovih članov.

V obdobju njegovega predsedovanja je društvo razvilo svoj prapor. Za svoje delo na področju čebelarstva je prejel več zahval ter odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Ohranili ga bomo v lepem spominu. *ČD Velka-Sladki Vrh*

FRANC TOPORŠ
1936–2013

V prvih dneh prebujanja pomladi smo se poslovili od našega čebelarja, dolgoletnega člana ČD Goriče Franca Toporša. Rodil se je 13. decembra 1936 v Srednji vasi pri Goričah. Že njegov oče je čebelaril v kranjičih pri Masnikovih. Franc je po očetu podedoval veselje do čebel in si na vrtu poleg hiše postavil čebelnjak, v katerem je čebelaril z AŽ-panji. Z očetom, ki je bil po poklicu mizar, sta sama izdelovala panje, izdelala pa sta tudi točilo na tri sate, ki ga zdaj hranijo v Čebelarskem muzeju v Radovljici. Bil je ustanovni član ČD Goriče in tudi predsednik društva. Kot vzoren čebelar je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Hišno tradicijo čebelarstva zdaj na vrtu ob domači hiši nadaljuje njegov sin. *ČD Goriče*

FRANC KREZZEL
1937–2013

Prevaljski čebelarji smo se v začetku leta poslovili od našega člana Franca Krevzla. Dolga leta je bil član ČD Ravne, zadnja leta pa se je vključil v ČD Prevalje. S približno 30 čebeljimi družinami je čebelaril na svoji kmetiji na Zelenbregu pri Komajštru nad Ravnami na Koroškem.

Bil je samouk, saj se je lotil vsakega dela – od izdelave panjev do vseh gradbenih del pri svojem čebelnjaku. Ker je njegova kmetija ena izmed koroških visokogorskih kmetij, je bil dostikrat bogato nagrajen s smrekovo medeno bero.

Kljub bolezni, ki ga je pestila zadnja leta, je ostal do konca zvest svojim čebelam, njegovi bližnji pa zdaj nadaljujejo čebelarsko tradicijo. Za zasluge pri razvoju čebelarstva je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. *ČD Prevalje*

MIRO PREŠEREN
1922–2013

Maja letos smo se poslovili od dolgoletnega člana našega društva Mira Prešerna. Rojen je bil 6. novembra 1922 v Radovljici. Čebelariti je začel že kot mladenič, tako da so ga njegove ljubljenske spremljale vse življenje.

Bil je član ČD Radovljica, po letu 1996 pa soustanovitelj in prvi predsednik ČD Karavanke Begunje. S svojim delom je pripomogel k ugledu društva, saj je bil vse do svoje smrti član njegovega upravnega odbora. Svoja čebelarska znanja je z veseljem prenašal na mlade čebelarje. Prek različnih dejavnosti in na kulturnih prireditvah je vedno poudarjal koristi čebel za človeka in okolje. Za svoje prizadevno delo je prejel

odličja Antona Janše III., II. in I. stopnje. Izgubili smo velikega čebelarja in prijatelja. Miro, ohranili te bomo v lepem spominu!

Anton Zor, ČD Karavanke Begunje

MAKS GREGORC
1932–2013

Na ljubljanskih Žalah smo se 5. aprila letos poslovili od našega dolgoletnega člana Maksa Gregorčca. Bil je cenjen strokovnjak in kot komercialni direktor Medexa v stiku številnimi čebelarji, znan pa je bil tudi po vsej nekdanji Jugoslaviji. Dobro podkovan z znanjem o čebelarstvu je nesebično pomagal vsem članom našega društva. Poleg številnih priznanj in pohval je prejel tudi odličja Antona Janše III., II. in I. stopnje. Doma je bil iz Ljubljane, kjer je tudi živel. Veliko prostega časa je preživel v svojem čebelnjaku v vasi Podstran pri Moravčah. Svoje čebele je z dvema prevoznima enotama tudi prevajal po vsej domovini. Hvaležni smo mu za vse delo, ki ga je na številnih vodilnih društvenih položajih vselej opravljal vestno. Ohranili ga bomo v lepem spominu. *ČD Moravče*

PAVEL KLEČINA
1943–2013

Marca 2013 smo se poslovili od prijatelja in čebelarja Pavla Klečine, rojenega 14. marca 1943. Čebelariti je začel leta 1990 in se še istega leta včlanil v ČD Slovenska Bistrica. Vse od začetka je bil eden izmed najdejavnejših članov. V svojem fotografskem ateljeju je za potrebe ČD zbiral članarjne, vzorce, material ... V čebelarstvu in v ČD ni iskal gmotnih koristi, temveč je svoj odnos gradil na

spoštovanju. Kot poklicni fotograf in član UO, odgovoren za zgodovino društva, je od leta 1996 do 2010 ustvaril obsežno zbirko neprecenljivih društvenih fotografij.

Leta 2003 je pridobil tudi nacionalno poklicno kvalifikacijo čebelar. Prejel je številna priznanja, med drugimi tudi odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Pokojni Pavel je bil delovna, poštna, ustvarjalna in v napredek usmerjena osebnost. Takšnega ga bomo ohranili v trajnem spominu.

ČD Slovenska Bistrica

MARTIN ŠKRLEC 1945–2013

Marca 2013 smo se poslovili od člana ČD Radenci Martina Škrleca. Njegove čebelice so bile tudi njegova velika ljubezen. Dolgo let je čebelaril z AŽ-panji in si pri čebelah nabiral novih moči za življenje. Med čebelarji je bil zelo priljubljen in spoštovan, saj je imel vedno čas za društveno delo in čebelarstvo. Za zasluge v čebelarstvu je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje in zlato priznanje Petra Dajnka. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Radenci

IVAN LAPORNIK 1940–2012

Pri Sv. Kancianu pri Blanci smo se 3. oktobra 2012 številni čebelarji iz Posavja s častno stražo in prapori poslovili od Ivana Lapornika. Čebelariti je začel leta 1984 in tedaj je postal tudi član ČD Sevnica. Kljub delu na živinorejski in vinogradniški kmetiji se je vedno dejavno udeleževal sestankov, izobraževanj, ekskurzij in delovnih akcij. Za njegovo vsestransko društveno delo

in marljivo čebelarjenje mu je ČD Sevnica podelilo odličje Antona Janše III. stopnje. Ivan je odšel, mi pa smo mu hvaležni za vse dobro v naši čebelarški družini. Skrbeli bomo, da bodo nad njegovim grobom tudi v prihodnjih letih še letale čebelice.

Janez Levstik, ČD Sevnica

ANTON HRASTAR 1929–2013

Letos pozno spomladi je novomeške čebelarje pretresla novica, da nas je zapustil starostna dololenjskih

čebelarjev Anton Hrastar.

Svoje prve panje in manjši čebelnjak si je postavil že leta 1956 v Bučni vasi pri Novem mestu, v ČD Novo mesto pa se je včlanil leta 1959. Od takrat so bile čebele del njegovega življenja. Ko sta si z ženo Vido uredila vinograd in sadovnjak, je svoj čebelnjak preselil v Ždinjo vas ob podnožju Trške gore. Tam je do lanske jeseni prijateljeval s čebelicami in zanje vzorno skrbel, z dobrim medom pa oskrboval številne prijatelje in znance. Za svoje dejavno delo v ČD je prejel odličje Antona Janše III. in II. stopnje. Za njegove čebelice zdaj skrbi vnuk Matej.

ČD Novo mesto

JOŽE SKUBIC 1920–2012

Septembra 2012 smo člani v ČD Stična zvedeli žalostno novico, da je k večnemu počitku legel naš dolgoletni član

g. Jože Skubic.

Njegova čebelarstva pot se je začela leta 1946. Gospod Jože je bil zelo dejaven v čebelarstvu, med drugim pa je bil ob vnovični ustanovitvi društva tudi njegov

ustanovni član. Od leta 1950 do leta 1986 je v društvu opravljal dela blagajnika, tajnika in predsednika. Po letu 1982 je bil štiri leta še delegat društva v ČZ Grosuplje. Bil je tudi predavatelj in mentor krožka na OŠ Stična. Zaradi ljubezni do čebel in svoje marljivosti je v letih svojega čebelarjenja prejel vsa tri odličja Antona Janše, na katera je bil ponosen do zadnjega dne.

Stiški čebelarji ga bomo kot vestnega čebelarja ohranili v hvaležnem spominu.

ČD Stična

JANEZ OTONIČAR 1937–2013

Februarja letos nas je presenetila žalostna novica o smrti našega dolgoletnega člana Janeza Otoničarja. Čebelariti je začel leta 1992 s štirimi AŽ-panji in od tedaj je svoje čebelarstvo le še širil, saj mu je pri tem pomagala tudi njegova žena. Že leta 1993 se je včlanil v ČD Begunje pri Cerknici. Vseskozi se je strokovno izpopolnjeval in svoje znanje nesebično delil z drugimi člani društva. Tako je leta 2000 opravil izpit in prejel licenco za preglednika medu. Vestno je opravljal delo v društvu in bil en mandat tudi njegov predsednik, skoraj ves čas pa je bil član različnih društvenih organov. Za svoje delo je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Kot dobrega prijatelja in vestnega čebelarja ga bomo ohranili v trajnem spominu.

ČD Begunje pri Cerknici

Obvestilo

Osmrtnice objavljamo po vrstnem redu prispejta v uredništvo. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed, do 80 besed pa so brezplačne, kar je hkrati tudi zaželen obseg osmrtnic.

Uredništvo

NOVO

ZAPRT ROGLJIČEN SPOJ PRI PANJIH

SPOJI LEPLJENI IN ZBITI

Odkupujemo
čebelji vosk
6,00 EUR/kg

OBIŠČITE NAS
V NAŠI SPLETNI
TRGOVINI
WWW.KIPGO.NET

NUDIMO
IZDELAVO
SATNIC
IZ VAŠEGA VOSKA

-MIN. KOLIČINA
VOSKA
10 KG

NAROČENO
POSILJAMO
TUDI PO
POSTI!

KOMORA ZA
SEGREVANJE
MEDU IN
SUŠENJE
CVETNEGA
PRAHU IN
SADJA

POLNILNA LINIJA
POLAVTOMATSKA Z VRTLJIVO
MIZO
POLNILNA LINIJA
AVTOMATSKA Z VRTLJIVO
MIZO, AVTOMATSKIM
DODAJALJEM IN
ZATISKANJEM
POKROVČKOV TER
ETKETIRANJEM

LIRNIK:
pon-pet 8:00-11:30
12:30-17:00
sob ZAPRTO

IZDELUJEMO:
-PRAŠILČKE: 3S,
4S, 5S, 7S
-PANJE AŽ: 9S, 10S,
po naročilu 11S, 12S
-PANJE AŽ 3E 9S,
10S, po naročilu 11S,
12S

EMBALAŽA ZA MED:
-STEKLENA
-PLASTIČNA
-KARTONSKA
-POKROVČKI

Glasilo Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Spletne strani ČZS: www.czs.si. Slovenski čebelar: www.czs.si/slovenskicebelar.php. Opazovalno-napovedovalna služba: www.czs.si/Napoved/napoved_medenja.php. Avtomatski telefonski odzivnik - tel.: 01/729 61 20. Čebelarstva knjižnica Janeza Golničnika: vsak prvi in tretji delovni četrtek med 13. in 17. uro, www.czs.si/knjiznica.php. Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si. Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php. Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php.

KONTAKTNI PODATKI ČEBELARSTVA SLOVENIJE: Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Anton Tomec, tajnik: 01/729 61 02, 031/236 041, anton.tomec@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si. Uredništvo: Marko Borko, urednik: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php.

Opazovalno-napovedovalna služba: Jure Justinek, vodja ONS: 041/644 217, jure.justinek@czs.si, telefonski odzivnik: 01/729 61 20, www.czs.si/Napoved/napoved_medenja.php. Čebelarstva knjižnica Janeza Golničnika (vsak prvi in tretji delovni četrtek med 13. in 17. uro): 01/729 61 11, www.czs.si/knjiznica.php. Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si. Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php. Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php.

KONTAKTNI PODATKI JAVNE SVETOVALNE SLUŽBE V ČEBELARSTVU: Lidija Senič, vodja službe: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Auguštin, svetovalec specialist za tehnologijo čebelarjenja: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si, Tanja Magdič, svetovalka specialistka za ekonomiko: 01/729 61 10, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si, mag. Andreja Kandolf Borovšak, svetovalka specialistka za zagotavljanje varne hrane: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si, Nataša Lilek, svetovalka specialistka za zagotavljanje varne hrane: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si, Tomaz Samec, svetovalec specialist za zagotavljanje varne hrane: 01/729 61 29, 040/436 517, tomaz.samec@czs.si, Nataša Klemenčič Štrukelj, administrativna delavka, 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, Janez Gregori, Maksimiljan Gržina, prof. biol., Borut Preinfalk, dr. vet. med., dr. Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med., Milena Urh, Tone Žakelj

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelariskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi: cela barvna stran 500 € (ovitek) oz. 300 € (notranost), pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrti strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 200 besed. Cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica

Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi).

Naklada: 7370, Tiskano: 28. 10. 2013

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM.: 031 351 964

e-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

ČEBELARSTVO - IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME - TRGOVINA

KUHAMO STARO SATJE

Staro satje in pokrovčke, brez medu in cvetnega prahu, sprejemamo samo v PROZORNIH PVC vrečah od 04.11.2013 do 28.03.2014. Satje mora biti prešeto (zaradi pojava kristalizacije medu v satju - preteško satje). V nasprotnem primeru satja ne bomo mogli sprejeti.

VSE ZA OBNOVO PANJEV

SATNIKI

IZOLACIJSKA PENA

MATIČNA REŠETKA

SATNICE

OJAČANA RAZSTOJŠČA

IZDELUJEMO:

- hladno valjane satnice
- žične matične rešetke
- rogljične satnike AŽ
- satnike LR, LR 2/3
- testne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojišča
- kovinska razstojišča
- kozice 11 in 14 satne
- usipalnice lesene
- plastične odtočne pipe
- lovilce rojev-lesice
- smukalce za cvetni prah
- zaščitne obleke in rokavice
- čebelarске lopatke
- prečne zapore
- vijake za prečne zapore
- dvo in tro satne panjičke
- izolacijske kasete (eno ali dvo satne)

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO 4% POPUST PRI GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 50 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Delovni čas: od pon. do čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

APIS M&D

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:

ob delavnikih 9.00–12.00

16.00–18.00

V mesecu novembru bo trgovina ob sobotah zaprta.

apis.md@siol.net

AŽ-PANJI 10-SATNI

TRIETAŽNI AŽ-PAN

PREDELAVA VOSKA V SATNICE SAMO 0,95 EUR/KG

SATNIKI: AŽ-VRTAN, LEPLJEN, ZBIT LR-STANDARD LR 2/3

PRAŠILČEK AŽ 5-IN 7-SATNI

GRELNIKI ZA MED 179 EUR

KAKOVOSTNA RSF-TOČILA

STANDARDNI LR-PANJ IN DVOTRETINJSKI LR-PANJ

ŽICA ZA SATNIKE 250 g RSF 4,8 EUR 250 g CINK 2,5 EUR

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu v zaprtih plastičnih vrečah od 18. 11. 2013 naprej. ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,95 EUR/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Odkupujemo vosek (do 5,5 EUR/kg). ■ Z veljavno čebelarско izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR (z izjemo izdelkov v akciji). Popusti se ne seštevajo.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

Cenjene stranke obveščamo, da smo se preselili na Opekarsko 16 na Vrhniki.